

להביז ענין תקיעת שופר

ביאור מיוחד השווה לכל נפש על המאמר
"להביז ענין תקיעת שופר" שיש ללמדו
לפני התקיעות

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

להבין ענין תקיעת שופר

מאמר זה הוא מאמר מב"ק אדמו"ר הזקן
ונכתב ע"י אדמו"ר האמצעי^א
ונדפס בסדור עם דא"ח.

המאמר מיוסד על כוונות הבעל שם טוב
לתקיעת שופר, כוונות אלו לא הגיעו לידינו^ב.

בספר המנהגים מופיע:
"ב"ק מו"ח אדמו"ר היה מצווה להתקוע,
ללמוד בימי ראש השנה בבוקר המאמר
"להבין ענין תקיעת שופר",
אשר בסידור (שעם דא"ח)^ג."

א. מדברי כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א במאמר ד"ה תקעו תשכ"ז. ובמאמר ד"ה אתם נצבים תשל"ח: "כפי שמבאר אדמו"ר האמצעי בארוכה בסידורו בדרושי תקיעת שופר" ואילו בשיחות קודש תשי"ד ע' מד: "דער מיט וועט מען פארשטיין וואס דער מיטעלער רבי איז מסיים אין שער התקיעות - צי עם איז דעם מיטעלן רבינס -".

ב. אמנם ישנן כוונות אחרות מהבעש"ט שהודפסו בהוספות לסידור עם דא"ח ע' ו[שטז]. אך ראה שם בהקדמה, מרשימת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, שאין זה הכוונות המדוברות כאן. "ולכאורה אין להביאור דאדה"ז שייכות אליהם... בכ"ז, לשלימות הענין, וכיוון שלע"ע לא מצאתי בשום מקום כוונות התקיעות מיוחדות להבעש"ט נעתקו כאן"

ולהעיר שבסה"מ תד"ש ע' 17 כותב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ: "דהנה הענין דתקיעת שופר ע"פ כוונת הבעש"ט נ"ע, הוא המשכת התענוג בדבור העליון דעשרה מאמרות שבספי' המל', ע"י הצעקה אבא אבא דעם היות דענין קול השופר הוא קול פשוט הנה עם זה הרי יש בו הברת אות א' כמו התחלת תי' אבא שמתחיל באות א'" וממשיך שם תוכן הדברים שבמאמר שלפינו.

ג. ושם בהערה מדברי כ"ק אד"ש: "הטעם יש לומר בפשיטות, מפני שבדרוש הזה מבוארות כוונות התקיעות. ומובן מעצמו שזהו בנוסף על חיוב ידיעת הלכות תקיעת שופר כמבואר בפוסקים".

מבוא

מאז התגלותה של פנימיות התורה לעולם, ניתנה הדגשה מיוחדת על גישה פנימית לכל מצווה ולכל פרט בעבודת ה' - אין להסתפק בדקדוק המושלם בפן הטכני של מעשה המצווה, אלא יש להתחבר לתוכנה ומהותה הפנימי. "כוונות" מיוחדות חוברו בידי האריז"ל למילות התפילה הקדושות, לטבילות הרבות במקווה הטהרה, וכמובן - לסודותיה הנשגבים של תקיעת השופר.

סיפור חסידי מפורסם^א מלמד כי אף הבעל-שם-טוב הקדוש הורה לתלמידו, רבי זאב וולף קיצעס, ללמוד היטב את כוונותיהם של התקיעות כדי להתכונן לתקוע אצלו בראש השנה. כדי לשלוט כראוי ברזי הכוונות המסועפות, סיכם רבי זאב את סדר הכוונות על פתקה קטנה אותה שמר בכיסו. בעיני הבעל-שם-טוב לא מצאה הנהגה זו חן וחסד, ובבוא עת התקיעה - גילה רבי זאב כי הפתק אבד ונעלם.

מתוך בכי תמרורים הבוקע מלב נשבר ונדכה, החל רבי זאב לתקוע ללא שזכר אף אחת מהכוונות. בסיום התפילה, גילה לו הבעל-שם-טוב כי הכוונות שלמד דומות לצרור מפתחות שכל אחד מהם פותח היכל ושער מיוחד בשמיים, אולם הלב השבור שבו תקע בזמן אמת - דומה היה ל"גרזן", באמצעותו ניתן לפתוח את כל השערים וההיכלות כולם...

לא ברור מסיפור זה האם הבעל-שם-טוב בעצמו הוא אשר חיבר את הכוונות שלמד רבי זאב, וייתכן שהיו אלו כוונות האריז"ל, אשר מופיעות בסידורו האישי של הבעל-שם-טוב, בין דפים ספוגי כתמי דם ודמעות. אולם קבלה היא מדורי דורות, כי היו לו לבעל-שם-טוב כוונות משלו שחיבר לתקיעות השופר.

הכוונות הנעלמות

המקור לקיומן של כוונות כאלו, הוא במאמר שלפנינו - מאמרו של רבינו הזקן, שנכתב על-ידי אדמו"ר האמצעי ונדפס ב"סידור עם דא"ח - מאמר דיבור המתחיל "להבין ענין תקיעת שופר (על פי כוונת הבעל-שם-טוב ז"ל)". כותרת זו מעידה כי קיימות כוונות מיוחדות שחיבר הבעל-שם-טוב לתקיעת שופר, ועליהם המאמר מבוסס. אולם הכוונות עצמם - אינן מובאות במאמר.

א. סיפורי חסידים - מועדים, סיפור 15.

בסעודת יום א' דראש השנה בשנת תשכ"ג², פנה הרבי מלך המשיח שליט"א אל הרב משה דובער ריבקין (שזכה להיות "בעל תוקע" אצל אדמו"ר הרי"צ ולקבל ממנו הוראות מפורטות בנוגע לאופן ההכנה לתקיעה בשופר - ביניהם ההוראה המפורסמת ללמוד את המאמר שלפנינו), ושאל אותו האם ניסה לברר אצל הרבי הרי"צ היכן מופיעות כוונות הבעל-שם-טוב לתקיעת שופר, עליהם מבוסס המאמר?

הרבי העיר, כי "כוונות המקווה" של הבעל-שם-טוב אכן הודפסו בספרו של רבי מנחם מענדל מוויטבסק - "פרי הארץ", וניתן לראות כי עליהם מיוסד ביאורו של רבינו הזקן בסידור, אולם את הכוונות לתקיעת שופר, אמר הרבי - "לא מצאתי לעת-עתה, לא בדפוס, ואף לא בכתב-יד!"

לשאלת המסובים מדוע חשובה עבורנו ידיעתן של כוונות הבעל-שם-טוב (ככל הנראה, לאור העובדה שבעל התוקע אינו אלא הרבי בעצמו...), הדגיש הרבי, כי כוונות אלו נדרשות לא רק עבור בעל התוקע, אלא גם עבור כל אחד ואחד מהשומעים - שאינם יוצאים ידי חובה אלא בשמיעת קול השופר בלבד, ולא בכוונה המסתתרת במוחו של בעל התוקע (בדומה לאמירת "עשרת בני המון" בנשימה אחת בעת שמיעת המגילה, שהשומעים אינם מסתפקים בנשימתו העצורה של בעל הקורא, אלא עליהם לקרוא זאת בעצמם באופן זה).

שמועה טובה, אך לא ברורה

בשנת תרח"צ הודפס בוורשה ספר נדיר בשם "שמועה טובה", שהועתק מתוך כתבי-יד נדירים שיוחסו לרבי לוי יצחק מברדיטשוב (חלקם נמצאו בבית המגיד מקוז'ניץ זצוק"ל, וחלקם מגנזי ה"שפת אמת" מגור). עקבותיו של הספר אבדו במהלך מלחמת העולם השנייה, ובשנת תשל"ב הוא הודפס שוב בירושלים מתוך חמשה עותקים בודדים שנותרו בעולם. בין אותם "שמועות טובות" שנתגלו בספר, בלטו במיוחד כוונות תקיעת-שופר מפורטות שיוחסו לבעל-שם-טוב.

כאשר יצא לאור (בשנת תשל"ג) הספר "כתר שם טוב" על ידי מערכת "אוצר החסידים", הובאו כוונות אלו כחלק מההוספות שבסוף הספר, בצירוף הערת הבהרה מכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בה נאמר כי כנראה אלו אותם כוונות שבסידור האריז"ל, ואין להם קשר לביאורו של רבינו הזקן במאמר. לפי זה, ציין הרבי, מוכרחים לומר "שישנן עוד כוונות להבעל-שם-טוב שונות מכוונות האריז"ל (וכמו בכוונות המקוה)". אך "בכל-זאת, לשלימות הענין, וכיון שלעת-עתה לא מצאתי בשום מקום כוונות התקיעות מיוחסות להבעל-שם-טוב - נעתקו כאן".

ב. נדפס בספר "המלך במסיבו".

[על ייחודיותם של "כוונות המקווה" מהבעל-שם-טוב דווקא (אליהם מתייחס הרבי בשני האזכורים דלעיל), ניתן ללמוד מהמסופר בספר "סיפורים נוראים", כי כאשר דרש הבעל-שם-טוב את אותם כוונות באזני תלמידיו הגאונים בנגלה ובנסתר, הם תמהו על חוסר ההתאמה שביניהם ובין כוונות האריז"ל, אך הבעל-שם-טוב המשיך לדרוש בכוונות אלו עד שלמקום הגיע "איש רך בשנים" (הלא הוא האריז"ל בכבודו ובעצמו), והתפלפל במשך זמן ארוך עם הבעל-שם-טוב עד שהודה לדבריו...].

חובת הלימוד

מה שנותר בידינו, אם כן, הוא מאמרו של רבינו הזקן "להבין ענין תקיעת שופר", המיוסד על כוונותיו הנעלמות של הבעל-שם-טוב, יחד עם הוראתו הברורה של אדמו"ר מהוריי"צ לכל בעל-תוקע - ללמוד במאמר זה לפני התקיעות.

בהערתו לספר המנהגים, מציין הרבי מלך המשיח שליט"א, כי הסיבה הפשוטה ללימוד מאמר זה לפני התקיעות היא לשם ידיעת כוונות התקיעות המבוארות בו, כהמשך לחובת הבקיאות בהלכות תקיעת השופר המבוארות בפוסקים. באחת השיחות¹ מוסיף הרבי כי הוראה זו מתייחסת דווקא לבוקרו של ראש השנה (כאשר חלה חובת התקיעה בשופר), ואין לסמוך על הלימוד שביום האתמול.

יהי רצון, שהלימוד במאמר זה יביא לקיום הנאמר בסיומו וחותרו: "ולא יתארך זמן בירורים כל כך, ויבוא משיח במהרה בימינו אמן", ונזכה להתקהל לקול התקיעה ב"שופר גדול" יחד עם "האובדים מארץ אשור והנידחים בארץ מצרים" - אל בית המקדש השלישי, "קהל גדול ישובו הנה".

יהי אדוננו מודנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

התאחדות החסידים

להבין ענין תקיעת שופר (עפ"י כוונת הבעש"ט ז"ל). דהנה יש להקדים תחלה, הקדמה אחת בענין "קול" ו"דבור". והוא אשר אנו רואים בקול ודבור, שיש בחי' ממוצע בין הקול והדבור שאינו בערך הקול וגם לא בערך הדבור. דהנה אמיתות ענין הקול הוא רק קול פשוט, מורכב מאש מים רוח, ונקרא "רוח" או "הבל" בלבד, ואינו כגדר אותיות הדבור, ובחי' ענין הדבור הוא דוקא בבחי' הברת אותיות מחולקים ונמשכים באופנים שונים ומורכבים יחד כו' ונמצא רחוק ערך מהות הדבור ממהות הקול הפשוט שיוצא מהבל הלב. אמנם אנו רואים שהקול והדיבור יש להם חיבור והתקשרות זה עם זה, שהרי הקול הפשוט יוצא בה' מוצאות הפה ומתחלק לאותיות הדבור, וכמו שכתוב בזהר דקול דדבור כמו "כלל ופרט" דפרט צריך לכלל וכלל צריך לפרט כו'.

אך הענין הוא, שיש בחי' ממוצע המחברם והוא אשר אנו רואים בחוש שאי אפשר שיומשך קול פשוט מהבל הלב בהבל הפה בלי הברת אות א' על כל פנים, כי בלא הברת אות א' אי אפשר שישמע קול הפשוט במציאות כלל, שהרי כשיוצא הקול הרי קול זה נשמע בהברת אות א' כמו אָ או הא וכיוצא, או בניקוד אַ אָ או בהברת אות אחר כמו גַּ גְּ פַּ פֶּ או בנקוד אחר גְּ גֶּ או במלאפונים גו, אבל בלי הברת אות כלל לא ימצא מציאת הקול כלל.

ואמנם אף על פי שנשמע הקול בהברת אות א' כמו אָ או אַ, הרי אין ההברה הזאת כשלימות אות האל"ף כמו שהוא בא אותיות הדבור, שכשצריך לדבר בדבור אות האל"ף, בהכרח יאמר ג' אותיות שבו אל"ף למ"ד פ"א, ואם לאו אינו אות א' הנאמר בדבור. ואף על פי שגם בדבור כשמדבר תיבה אחת המצורפת מה' מוצאות, כמו "אמר", הרי גם כן לא יאמר רק הא' בלי מילוי שלו בלמ"ד פ"א, זהו דוקא בהרכבת האותיות וצירופיהן כשמתחברין יחד שאינו מדבר כל אות במילוי שלו, רק כמו שהוא נשמע בקול בלבד, רק שמחבר ב' וג' אותיות יחד כמו ג' אותיות "אמר", וכמו שאותיות הללו נשמעים בקול, כל אחד בפני עצמו, מתחברים בדבור אחד, כי גם האותיות של הדבור הן בחי' "קול" רק שהן בבחי' "הברה", וקול מקור להם להיות ההברה כחיתוך האותיות של הקול דוקא וד"ל. אבל כשמדבר רק אות א' בדבור בהכרח שיאמרנו במילוי שלו כמו רי"ש וצדי"ק ותי"ו וכהאי גוונא, מה שאין כן באות א' הנשמע בקול פשוט כו' וד"ל. והנה על פי הרוב אין בקול הפשוט היוצא מהבל הלב רק הברת אות הא' דוקא כמו אָ או אַ כו' ולא הברת אות אחר:

והנה להבין הטעם לשמיעת הברת אות א' בקול, מאחר שהוא מובדל מערך אותיות הדבור כנ"ל, וגם למה בהברת אות הא' דוקא. הנה יש להקדים הקדמה אחת בכל התהוות דבר מדבר, שנקרא משפיע ומקבל, הנה אי אפשר שיומשך התהוות המקבל מן המשפיע, כי אם באופן שיומשך תחלה דבר אחר "ממוצע" שיהיה כלול מבחי' מהות המשפיע ומבחי' מהות המקבל, ועל ידו יומשך ההשפעה מן המשפיע למקבל. לפי שאין ערך כלל בין המשפיע והמקבל, ואיך יתצמצם המשפיע כל כך להיות נתהווה ממנו דבר מה שאינו מערכו. אך צריך להיות תחלה דבר מה הממוצע, שיש בו מבחי' דבר של התהוות מציאת העלול המקבל, שיתלבש בו המשפיע, ואז יכול להשפיע ולהוות דבר-של-מהות העלול שאינו מערכו וכמו כן בלתי אמצעית דבר-מה הממוצע, שיש בו מבחי' המשפיע, לא היה העלול המקבל יכול לקבל מעצם מהות המשפיע, מפני שאינו מערך המשפיע כלל.

(זכמו שכתוב כמ"א בענין גרעין הנרקב בארץ שמבחי' רוחניות הגרעין עולה ונכלל בכח הצומח דהיינו כח הצמיחה שבו, והוא הממשיך כח הצומח הרוחני להצמיח מחדש חטה גשמית. כי ע"י כח הרוחני שבגרעין יוכל הכח הצומח הרוחני להתלבש בו ולהצמיח מהות גשמי כו').

ודוגמא לדבר, הנה אור ההשכלה רוחניות הוא, ומתלבש ב"מדות שבשכל" תחלה ועל ידן יומשך השכל למהות אחר, כמו למהות התפעלות המדות מצד שכל וטעם, הרי מקור התפעלות המדות היה כלול תחלה בשכל הרוחני ע"י בחי' חמדות שבו, כי בחי' המדות הללו הן מעין התפעלות המדות ומקור להן, והן גם כן מבחי' אחרונה שבכח השכל הרוחני, כידוע שמבחי' האחרונה שבעליון נעשה מקור לתחתון, והוא הנקרא בחי' ממוצע.

וכמו כן מן המדות לאותיות הדיבור, דהיינו מהבל הלב שהוא קול פשוט, אי אפשר שיקבל הדיבור מהבל קול זה שבלב, בלתי בחי' ממוצע שהוא מבחי' הברת אות הא' שנשמע בקול זה שהוא מקור וראשון לכל האותיות שבדבור, ויש בו מבחי' כללות הדבור והוא מבחי' אחרונה שבהבל הלב, כאשר יוצא אור שפע הבל הלב להתחלק בה' מוצאות הפה אחה"ע מהגרון כו'. ומפני שבחי' הבל הלב היוצא בה' מוצאות מקדים תחלה להתלבש בדבר שהוא מבחי' האותיות ומקור להן, והוא הברת אות הא' דוקא, אז יכול להתחלק הקול באותיות פרטיים באמצעית אות הברה דא', שנשמע בקול פשוט המחלק הברת אותיות פרטיים כו'.

ויזבן זה על דרך דוגמא, כשצריך לומר תיבת ויאמר שיש בו ה' אותיות מחולקים מכמה מוצאות מחולקים, הא' מן מוצא הגרון והוי"ו והמ"ם ממוצא השפתים דכומ"ף מהשפתים, והרי"ש מן השיניים כידוע. והנה בקול הפשוט בתחלת מציאתו מהבל הלב להתחלק בג' מוצאות הללו, גרון ושיניים ושפתיים, כשביל הברת תיבה זו דויאמר, הרי לא יצא מהבל הלב רק קול אחד פשוט באות א' כנ"ל, והוא המתחלק לג' מוצאות הללו להוציא אותיות מחולקים הללו אות א' מן הגרון ווי"ו רי"ש מן השיניים והשפתים. ונמצא ע"י אות א' הנשמע בהברת קול הפשוט מרם בואו בה' מוצאות, נמשך הקול להתחלק בתיבת ויאמר, והיא מפני שבחי' הקול הזה שבהברת אות א' הנמשך לאותיות תיבת

ויאמר, הוא בחי' ממוצע שהוא מבחי' האחרונה שבעצמות קול הכל הלב עצמו, ויש בו מבחי' מקור האותיות ומטעם הנ"ל וד"ל.

וכמו כן ממש יובן גם כן באותיות המחשבה. דהנה כמו שהמהות אינן מערך ומהות השכל, עד שצריך להיות השפע מן השכל למדות ע"י בחי' המהות שבשכל כנ"ל, כך הנה אין ערך כלל לאותיות המחשבה לגבי עצם כח השכל הרוחני, וכמו שאין ערך לאותיות הדבור לגבי הכל המדות שבלב. והרי אנו רואים שהאותיות שבמחשבה מקבלים מן השכל, כמו שהדבור מקבל מקול הכל הלב, רק שבחי' קול דאותיות מחשבה נקרא "קלא פנימאה רבינה דלא משתמע כו" כמ"ש במ"א. אם כן, בהכרח שצריך להיות גם כן ע"י בחי' ממוצע ע"ד הנ"ל בקול הכל הלב כדיבור שהוא ע"י אות א' דקול כו'. וכך יובן באותיות המחשבה גם כן, דהנה כמו על דרך תיבת "ויאמר" שבדיבור שמתחלק ע"י הברת אות א' דקול כנ"ל, כך תיבת "ויאמר" זה כמו שהוא במחשבה, כשחושב צירוף תיבה זו ד"ויאמר", בהכרח שיבא סיבת אותיות מחשבה מחולקות האלה מבחי' אור השכל שמתלבש בתיבה זו ע"י בחי' ממוצע גם כן, שהוא מבחי' אותיות המחשבה ומקור הראשון להם, וגם הוא מבחי' אחרונה שבשכל. ועל ידם יומשך התהלקות האותיות "ויאמר" שבמחשבה כו'.

והענין הוא, כידוע, שהשכל יש בו גם כן בחי' אותיות, אלא שהן בהעלם ודקות גדול כלולים בעצם כח השכל הרוחני. שהרי אנו רואים שיש לכל כח שכל בחי' אותיות שלו, דהיינו אופן התגלותו במציאות כך או כך. כמו שאנו רואים אשר שכל וסברא אחת, זה יכתוב בלשון זה, וזה יכתוב בלשון אחר, אף על פי שהמכוון אחד ממש כו' וכמ"ש במ"א. ובחי' אותיות הללו הכלולים בכח השכל למעלה הרבה מבחי' אותיות המחשבה. כשחושב את השכל כמו אותיות "אדון עולם" שיש בו ענין שכלי בענין ה"אדנות", וחושב אותיות "אדון עולם" במחשבה שבאים במורגש ובהתחלקות. אך קודם שיחשוב אותם, יש בהשכלת ענין "אדון עולם" אותיות "אדון עולם" בשכל זה עצמו. רק שאינן נרגשים מרוב דקותם והתכללותן בשכל זה ד"אדון עולם". (ונמצא יש גם כן כ"ב אותיות רוחניים בשכל כמו שיש במחשבה כ"ב אותיות. ואין זה דומה לענין אות הא' שבקול פשוט, שאין בקול פשוט התחלקות כ"ב אותיות כמו בכ"ב אותיות המחשבה.)

והנה בחי' אותיות שבשכל עצמו הוא בחי' ממוצע שיש בו מבחי' עצמית השכל, שבלא אותיות כלל. ונ"מ הוא מבחי' מקור אותיות המחשבה. אם כן, יובן גם כן שצריך לחשוב "אדון עולם", צריך להיות ע"י בחי' ממוצע זה, והוא אות הא' שבשכל, שהוא ראשון לכ"ב אותיות המחשבה, ועל ידו יתחלקו אותיות אדון עולם במחשבה כו', לפי שהוא בהעלם ודקות יותר ממהות אותיות המחשבה, וכנ"ל בהברת אות הא' שבקול הפשוט שהוא גם כן בבחי' ההעלם יותר מאותיות התיבה שבדבור, על כן הוא בחי' ממוצע. וכך האות א' שבשכל, הרי קול הפנימי שנמשך מבינה שוכן ומלוכש בו, שעל ידו יתחלקו אותיות המחשבה בכ"ב אותיות וכל פרטי צרופיהן, והוא ענין ה' גבורות מנצפ"ך דאימא המחלקים אותיות המחשבה, כמו התחלקות הקול גשמי בה' מוצאות כידוע וד"ל.

והנמשל מכל הנ"ל יובן למשכיל למעלה בבחי' אותיות המחשבה ואותיות הדיבור למעלה, דהנה ידוע שבי' נברא העולם הבא שהוא בחי' אות א' מבחי' אותיות ממחשבתו ית', ובה' נברא העולם הזה הוא בחי' אותיות הדבור העליון, הוא ענין עלמין סתימין ועלמין דאתגליין, עלמין סתימין באותיות מחשבה שנמשכים מבינה דאצילות, ועלמין דאתגליין שנבראו מבחי' אותיות הדיבור. וכמו שבצדופי אותיות דבור העליון (שכללותן ה' שהן ה' מוצאות הפה), יש בחי' ממוצע שמביא ההשפעה מבחי' הבל לב העליון דז"א כו' והוא ע"י בחי' אות הא' הנשמע בקול הפשוט שיוצא מבחי' הבל הלב דמדודות דז"א, כמו שכתוב קול ה' בכה, בכ"ח אתוון. דצירוף אדנ"י מקור כל הנבראים כו' גם הוא מבחי' אותיות הדיבור כנ"ל במשל. כך הוא בבחי' עלמין סתימין שנמשכו מאותיות המחשבה העליונה דאצילות, שנקראים עלמין דאתכסיא. כל בחי' התחלקות הצדופים הוא ע"י בחי' ממוצע דהיינו, בחי' אות הא' הראשון לכל כ"ב אותיות המחשבה העליונה, שהוא בהעלם ודקות בשכל והשגה דבינה עצמה, ויש בו מבחי' בינה ומבחי' האותיות דמחשבה, על כן הוא הממשיך אור הבינה באותיות המחשבה, כמו שאות הא' דקול הלב, מחמתו מאיר המדות בדבור כו'.

וזהו שעולם הבא שרשו בנינה כידוע, ועולם הזה שכולל כללות העולמות הוא בבחי' מלכות שנקראת ה' תתאה. ומאחר שעולם הבא נברא באות יו"ד שבמחשבה דבינה, הרי נמשך לאות יו"ד זה מבחי' עצמיות אור השכל שבבינה ע"י בחי' ממוצע הנ"ל, ומאות י' זה הנשמות מקבלים בעולם הבא כו'. וכמו כן הנשמות נהינן מזויו השכינה שהוא בחי' המלכות, בחי' הדבור בגן עדן עכשיו. וזה שכתוב כי ביי"ה צור עולמים, ביו"ד העולם הבא ובה"א העולם הזה, בינה ומלכות.

ולפי שבחי' ה' גבורות מנצפ"ך דבינה שמחלקים אותיות המחשבה נמשכים לדבור שנקרא ה' מוצאות כו' כמאמר הידוע "דאימא אוזיפת מנהא לברתא", וכמו שכתוב "כאמה בתה", לכך אמר צור עולמים כמו שכתוב מן העולם ועד העולם כו' וד"ל.

ומעתה יש להקדים הקדמה השנית, והוא בענין הנוכח בעין חיים תמיד בבחי' יחוד דאבא ואימא, שנמשך בחי' טפת אבא כו'. דהנה מבשרי אחזה, להיות שאנו רואים כאשר ישכיל איזה שכל וסברא חדשה, שבודאי הרי יש לה מקור מוצא שמשם נובע ונמשך והוא הנקרא "משכיל" שמשכיל כל שכל ודבר חכמה מן בחי' ההעלם לגילוי. ומקור זה הוא הנקרא כח השכל, דהיינו מה שיש בכחו להשכיל ולהמציא דבר חכמה כמו שהוא קודם שמשכיל וממציא איזה שכל בגילוי, וכלול בו כל מה שיכול להשכיל שכליים וסברות. ואם כן, לאחר שנמשך ממנו איזה דבר שכל וחכמה, אין לו ערך כלל לגבי כח השכל ההיולי הנקרא מקור כל שכליים. אך אך על פי כן, מכח זה נמשך גילוי שכל זה רק שנמשך מאין ליש.

והרי זה דומה להתהוות טיפה במוח, שהיא גם כן הרי נמשכת מבחי' פנימיות המוחין שהוא כח המשכיל ההיולי הנ"ל, דהיינו מבחי' הלחלוחית שבמקור המוחין, שמשכיל וממציא כל שכל, משם מתהווה טיפה הרוחניות שבמוח, ואחר כך מתגשמת במוח ונעשה טיפת מוחין גשמיים. וכבואה

בחוט השדרה מתגשמת יותר, והיה למהות זרע כו'. וקודם שמתהווה הטיפה בהגשמה כמוח הרי היא כלולה בבחי' כח המשכיל הרוחני הנ"ל, רק שהוא בחי' השפעה גשמיית דכח המוחין הרוחניים, על כן מתגשמת בכלי המוח. ואך על פי כן, הרי יש בטיפה זו מבחי' מהות ועצם כח המשכיל, שהרי מולדת נפש הולד בדומה למוליד בבחי' נפש השכליית שלימה, קרוב למהות נפש השכליית דאב כידוע, ואף על פי שלאחר שמתגשמת בחוט השדרה אין לה ערך כלל וכלל לגבי עצם נפש המוליד, אף על פי כן מולדת בדומה למהות נפשו וכו'.

והרי זה כמו הגרעין שיצמיח פרי שלם, ודוקא גרעין, שאף על פי שאינו מערך התפוח, שהרי הוא קשה ואין בו מעם, והוא גשמי וממשי יותר, מכל מקום הוא מבחי' עצם הפרי יותר מבשר הפרי כו'. שהרי בשר הפרי אף על פי שיש בו מעם, אינו מצמיח פרי שלם מחדש, לפי שאינו בחי' עצמיות הפרי, רק מה שנתגדל ונתפשט בו בבחי' תוספת כו' וכמ"ש במ"א. וכך הוא בענין הטיפה דהגם שהיא בבחי' ההגשמה, מכל מקום הרי היא מבחי' עצמיות דנפש המוליד יותר מהשפעת דבר חכמה מכח המשכיל, אף על פי שהוא רוחני יותר מן הטיפה, עם כל זה איננו בחי' עצמיות דכח המשכיל שבעצם הנפש. על כן הטיפה דווקא תוליד בדומה למהות הנפש.

וזהו ההפרש בין תולדות הנשמות לתולדות המלאכים, דשרש התולדה של המלאכים מזיווג נשיקין דאו"א, שהוא אתדבקות רוחא ברוחא חב"ד בחב"ד כו', דהיינו שנמשך הארת החכמה לבינה מאין ליש ממקור החכמה דאצילות, כמו בחי' כח המשכיל למטה שמשכיל שכל בגילוי כנ"ל. אבל שרש הנשמות מזיווג גופני דזו"ג, שנמשך בחי' מיין דוכרין דזו"א מבחי' פנימיות המוחין דאבא הנקרא טיפת אבא, על דרך משל התהוות הטיפה כמוח שאף על פי שהוא בהגשמה מאד, מכל מקום הוא מבחי' עצמות כנ"ל, כך בחי' טיפת אבא למעלה הוא מבחי' עצמית דמקור החכמה דאצילות, ומוליד בדומה לו שהוא לבחי' עצמיות המאציל כו'. וזהו "אדם - אדמה לעליון" וכמו שכתוב בצלמנו כו'. ואין זה רק בבחי' הגשמה ששרשה הראשון בבחי' פנימית אבא. וזהו שכתוב כי אתה אבינו כמ"ש במ"א וד"ל.

וזהו גם כן שרש ענין ראש השנה שהוא בחי' בנין הנוקבא. ויש בזה ב' ענינים, האחד בשביל השפעה לעולם דבי"ע, וצריך להמשיך מוחין חדשים לזו"ג מבחי' מוחין דאבא. והב' בשביל בחי' תולדות הנשמות, שהוא ענין בריאת אדם הראשון, שבכ"ה באלול נברא העולם, ואדם הראשון ביום הו', שהוא ראש השנה. ומה שכתוב זה היום תחלת מעשיך, קאי על אדם הראשון שבשכילו נברא העולם. וענין תקיעת שופר הוא על בחי' המשכת פנימית המוחין דאבא ממקורא דכולא, שהרי השופר שרשו בבחי' פנימיות עתיק יומין שמאיר בפנימיות אבא. והמשכת מוחין דאבא לזו"ג בשביל תולדות אדם הראשון שהוא בחי' תולדות נשמה, הוא מבחי' פנימיות ועצמות המוחין שהוא בחי' טיפת אבא כנ"ל שמוליד בדומה לו, וכמו שכתוב ויברא ה' אלקים את האדם בצלמו כוי וד"ל.

ולהבין זה בתוספת ביאור, הנה ידוע דו"א דאצילות הוא בחי' המדות דאצילות, בחי' ו' קצוות, חסד גבורה תפארת כו', והן מקור כל ההמשכות שנמשכו לעולמות בריאה יצירה עשיה, ע"י בחי' המלכות שהוא דבור העליון. וכמו שכתוב בזהר ששת ימים עשה ה' כו' ולא בששת, לפי שו' יומין עילאין עשו כו'. והנה בחי' המדות דאצילות מקבלים מוחין מבחי' חכמה ובינה דאצילות, על דרך משל המדות בלב האדם שנמשך שכל וטעם למדותיו, כמו שכתוב לפי שכלו יהולל כו'. כמו שהאבה שבלב יש לה טעם ושכל למה יאהוב, והשכל והטעם שבמדות הוא מצומצם רק לפי אופן מהות המדה בלבד, ואין לו ערך לגבי עצם השכל כו', וכך בחי' המוחין שנמשכים במדות דאצילות, אין להן ערך לגבי עצם המוחין דחכמה ובינה כו', לפי שנתצמצם בשינוי מהות להיות מוחין למהות מדות כו'.

וזזהו עיקר ענין ששת ימי בראשית ששרשם בבחי' ו' קצוות דאצילות, ביום הא' נמשך מוחין לחסד דו"א, וביום הב' לגבורה, והיינו בכלל ו' אלפים שנה דהוי עלמא, אלף הא' בבחי' חסד דו"א כו', וכמו שכתוב כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כו', ובכל ראש השנה וראש השנה מתחדש חידוש חיות העולמות ממקורם בו' קצוות דאצילות. ועל כן מקורם גם כן צריך חידוש המוחין מאו"א, וזהו אמרו לפני מלכיות כו'. וכן ענין זכרון ליום ראשון שהוא לעורר מחדש בחי' בנין העולמות ממקור הראשון, שהוא חכמה דאצילות, שנמשך ממנה מוחין חדשים לו"א, וכמו שכתוב כולם בחכמה עשית. ועל דרך משל אדם העושה מלאכת חבירו מצד אהבתו אותו, שכל שעה צריך חידוש המשכה מן השכל שבמוח במדת האהבה, כדי שלא ירפה ממלאכתו כו'. וכך בחי' חסד עליון דו"א, צריך המשכות מוחין תמיד מאור אבא, כדי שלא ירפה מלאכתו והשפעתו למטה בבי"ע, וכך הוא בשאר ההמשכות דו' קצוות דו"א וד"ל.

אך כל זה הוא רק בחי' חיצוניות המשכה לו"א ונוקבא בשביל העולמות, ועל כן נקי ו' ימי המעשה, אבל בחי' פנימיות המשכה מבחי' פנימיות מוחין דאבא, הוא בחי' המשכת טיפת אבא בשביל תולדות הנשמות דאדם הראשון, שהוא מבחי' עצמיות כח החכמה שבעצמיות כח המאציל כנ"ל. והן בחי' המוחין פנימיים שנמשכים לזו"נ בשביל זיווג להוליד נשמות, והוא עיקר ענין ראש השנה שבו נברא אדם הראשון כנ"ל וד"ל.

ואחר ב' הקדמות הנ"ל, יובן שרש ענין תקיעת שופר, שהוא בחי' קול פשוט דוקא היוצא מהבל הלב כידוע. בהיות ידוע דעיקר מקור העולמות הוא מדת מלכותו ית' כמו שכתוב מלכותך מלכות כל עולמים, ובראש השנה שהוא זמן חידוש העולם, זה היום תחלת מעשיך וזכרון ליום ראשון, צריך לחדש לבחי' מדת המלכות ממקורו הראשון, והוא מבחי' עולם התענוג העליון מקור החכמה. כמו על דרך משל הנ"ל בכח המשכיל, שמשפיע שכל או שמתהווה טיפה במוח, שהוא רק ע"י בחי' התעוררות כח התענוג שבעצם הנפש בכח המשכיל, והוא שורשה בבחי' הלחלוחית כו' כמ"ש במ"א. וכך גם בבחי' התחדשות מדת המלוכה, דהיינו ע"י שיהי' רצון ותענוג במדה זו, צריך להמשיך

תענוג זה ממקורו, שהוא בחי' עצמיות כח התענוג העליון שבעצמות המאציל, שממנו מקור לחכמה שנקראת ראשית, כידוע.

והנה הטעם שצריך לעורר ולהמשיך מדת המלכות שיהי' לו בה תענוג, הענין ידוע להיות על דרך משל באדם, שאינו מתענג ממה שהאברים במילים ונשמעים לרצונו, מאחר שהן מבחי' עצמותו. מה שאין כן בזולתו הנפרד יתענג מביטול זה, וכן המלך עיקר התענוג במלכותו, הוא מביטול עבדיו הנפרדים בו'. אך הנה במלכותא דרקי' אינו כן, שאם הי' בחי' פירוד הנבראים בעלי גבול ענין פירוד אמיתי, דהיינו שהי' עיקר התהוותן מעצמן ולא מבחי' אור האלקי, כמו העבדים שהן מהות דבר, מתחלה, בפני עצמם, רק שבטילים אל אדוניהם, אז היה שייך לומר בחי' התענוג במדות המלוכה להיות מלך על עם נפרדים. אבל באמת הרי ממך הכל כתיב, כי מאמיתית המצאו נמצאו בו', ונקרא עילת העילות, רק מה שהן בבחי' יש נפרד הוא ע"י בחי' הצמצום, שצמצם אור עצמותו כדי שיהי' בחי' יש ודבר בו' כידוע. אם כן אין זה בחי' פירוד אמיתי לגבי העצמות, ואין התענוג במלוכה עליהם כל כך.

ועל כן צריך המשכה במלוכה זו מבחי' התענוג העליון שברצונו הפשוט בעצמות המאציל, משם נמשך בראשית הגילוי שהוא החכמה, ומן החכמה נמשך למדות והוא בחי' המשכת המוחין לזו"נ בשביל בנין העולמות כנ"ל.

וכמו כן יובן ענין המשכת התענוג הפנימי יותר, מפנימיות ועצמות המאציל לפנימיות אבא הנקראת טיפת אבא, בשביל היחוד לתולדות אדם הראשון כנ"ל וד"ל.

והנה כדי לעורר לבחי' התענוג הפשוט שבעצמות, אין די לעוררו בדיבור אלא רק בבחי' קול פשוט דוקא. והטעם הוא כי הדיבור הוא בחי' ההתפשטות לזולתו, ומבואר למעלה. שאין במלכות בחי' התענוג וצריך להמשיך בו תענוג. ומאחר שכל עיקר ענין המשכה הוא רק שיהיה תענוג בדבור שהוא המלכות, כמו שכתוב דבר מלך בו', אם כן איך יכולים לעורר בדיבור מאחר שהוא עצמו צריך המשכות תענוג בו' וד"ל.

ויובן זה עוד בתוספת ביאור, וגם להבין למה בקול פשוט דוקא, הנה יש להקדים משל אחד, והוא כמו אדם שעושה מלאכה מצד איזה תענוג ורצון שיש לו בה, והנה ודאי שצריך להשכיל בשכל וטעם גם כן למה יעשה כך, ובודאי יש לו פנימיות כוונה בה. ואחר שהשכיל ומכוין בה נמשך שכל וכוונה זו למדות שבלב שלבו יתפעל לעשות, והמדות מתלבשים בכח העשיה הגשמית. ונמצא כח התענוג משפיע בתענוג במלאכה זו לכח השכל, וכח השכל משפיע שכל ופנימיות כוונה למדות, והמדות הן המשפיעים לעשיה ומלוכשים זה בזה התענוג בשכל והשכל במדות והמדות במעשה.

אך אם הוא עיף ורפה ידים במלאכתו, צריך לעורר מחדש לכח התענוג שישפיע תענוג לראשית ההשכלה ופנימיות הכוונה שיש לו באותה המלאכה, והשכלה זו נמשכת למדות ומן המדות

למעשה המלאכה, ואם לאו היה בטל ממלאכתו מחמת רפיון ידים וכיוצא. והנה ודאי אי אפשר לומר שהחיצוניות דעשיות המלאכה או חיצוניות המדות שבמעשה המלאכה יעוררו לכח התענוג מחדש, וגם אפילו פנימיות השכל והכוונה שבמלאכה, אי אפשר שיעורר לכח התענוג להיות בה השפעת תענוג, מאחר שהשכל והכוונה עצמן צריכים להמשכת והשפעת התענוג. ואם לאו לא היה בפנימיות כוונה והשכלה, כי השפעת התענוג הוא הממשיך הכוונה כו'. ומכל שכן המדות והמעשה שאין ביכולתם לעורר לכח התענוג, אלא צריך שיעורר לתענוג דוקא ממהות הנפש עצמו, שכח התענוג נמשך משם להיותו מקור כח התענוג. על כן משם דוקא יוכל להיות התעוררות לכח התענוג שישפיע תענוג לשכל ומשכל למדות. וכמו השפעות תענוג להמשיך שכל או טיפה מכח המשכיל, שצריך שיעוררו לעצמות כח התענוג ולא מבחי' גילויי לבד, מאחר שהגילוי תענוג עצמו צריך למקורו כו'.

וכמו כן לעורר מחדש מוחין דאבא שיומשך במדות כו' צריך גם כן לעורר מבחי' עצמות דאור אבא ולא מבחי' גילויי לבד מטעם הנ"ל וד"ל.

ועל פי משל זה יובן למשכיל למעלה במעם תקיעת שופר בקול פשוט ולא בדבור, כי הנה בחי' ההמשכה לבריאות העולמות מאין ליש נקרא בשם מלאכה, כמו שכתוב וישבות מכל מלאכתו, שהוא כמו בחי' עשיה גשמיית, כמו שכתוב ששת ימים עשה כו', ובמעשה מלובשים המדות דאצילות שנק' ו' ימי המעשה, ובמדות דאצילות מלובשים חכמה ובינה כמו השכל והכוונה פנימית שבמלאכה שנמשך למדות כנ"ל במשל, ובחכמה מלובש הארת והשפעת התענוג הפשוט שבעצמות המאציל כשעלה ברצונו הפשוט להאציל ולברא כו', וכל שעה היה מרפה ידיו מלעשות בריאת עולמות אם לא שמעוררים מחדש לכח התענוג הפשוט שבעצמות שימשך תענוג פרטי לחכמה ומחכמה למדות ומעשה כנ"ל במשל.

והנה אי אפשר לעורר לעצמות כח התענוג ע"י העלאת החכמה, ומכל שכן שאין המדות והדבור והמעשה יכולים לעוררו, מאחר שהן עצמן צריכים לקבל השפעת התענוג. אלא צריך לעוררו מבחי' עצמות המאציל, שממנו מאיר כח התענוג הפשוט, שישפיע תענוג פרטי לכח השכל והחכמה שנקרא פנימית אבא, ומפנימית אבא דאצילות נמשך למדות ודבור ומעשה כנ"ל. ועל כן אי אפשר לעורר דביבור וגם לא בשכל ומדות רק בבחי' קול פשוט היוצא מהבל הלב שהקול הפשוט הזה הוא מבחי' עצמיות דמשפיע, ויש בו גם כן מבחי' מקור דמקבל, והוא אות הברת הא' שהוא ראשון לכ"ב אותיות המחשבה והדבור כנ"ל בהקדמה א'. על כן ע"י תקיעה בקול פשוט זה, יכול לעורר מן עצמיות המשפיע אל המקבל דוקא, דהיינו מבחי' עצמיות כח התענוג להשפיע תענוג לשכל, וכן מעצמיות כח השכל שנקרא טיפת אבא במדות כו', וכמו כן יכול לעורר מעצמיות לעצמות, דהיינו מעצמות המאציל לעורר לעצמות התענוג, ועצמות התענוג מעורר לעצמות כח השכל שישפיע כו', וכל זה מפני שקול הפשוט מעורר לבחי' העצמות, והוא בחי' ממוצע כנ"ל וד"ל.

אך הנה יש להבין עוד ענין אחד, והוא להיות שראש השנה הוא ראשית התחלות התהוות מקור למוחין דנוקבא, שהוא מקור כל התהוות העולמות מאין ליש כידוע, ואם כן הרי היה מההכרח שיחזור כל היות העולמות למקורן הראשון על פי משל הנ"ל.

אך הענין הוא דכל המשכות הנעשים ע"י השופר, גם בשביל השפעה לעולמות, הרי הוא רק בבחי' פנימיות האצילות להמשיך מוחין חדשים לזו"נ. אבל בחיצוניות דזו"נ שמהם מקבלים כל העולמות, אין בזה שינוי כלל, ואין השינוי רק בבחי' פנימית המוחין והאורות דזו"נ. שע"י המשכות מוחים חדשים מאירות יותר בבחי' הפנימיות, ואם לאו אינם מאירים רק בהעלם גדול.

ויזבן זה על דרך משל השינה שהוא הסתלקות המוחין, ולא נשאר מהמוחין רק בחי' רשימו ובהעלם גדול, ועיקר המוחין הם בבחי' מקיף עליו שהרי ישיב לשואלו קצת מעין השכל. והחיות בו בשלימות, להרגיש כל כאב. ואמנם גם בחיות שבלב אינו מאיר רק בחי' קיסטא דחיותא בדפיקו דלבא, ובדפק שביד רק מבחי' אחוריים וחיצוניות החיות שבלב, וגם מן המוחין רק רשימו בהעלם גדול. אבל עם כל זה חיצונית חיות האיברים המה בלי שינוי, רק בבחי' פנימיות המוחין ופנימיות החיות שבלב אין ההארה רק בהעלם גדול כו'.

וכך יובן למעלה בבחי' השפעות העולמות, שאינו רק מבחי' אחוריים וחיצוניות המדות והמוחין דאצילות, כידוע שאין בזה שינוי גם שהוא בבחי' שינה שהוא בחי' דורמיטא הסתלקות המוחין, יכול להיות ההשפעה לעולמות מבחי' החיצוניות ואחוריים שנשאר בהעלם, ואין השינוי רק בבחי' פנימיות המוחין והמדות שמאירים בבחי' פנימיות יותר. ואמנם בחי' הפנימיות מאיר לבחי' החיצוניות, שע"י הארת הפנימיות יומשך תוספת עוז וכח לחיצוניות, ואם לאו יחלש כח החיצוניות. והיינו ענין משל הנ"ל דאם אין ההשפעה מבחי' התענוג לשכל ומשכל למדות ומעשה, יוכל לחיות רפיון בעשיה גשמיית כנ"ל וד"ל. ומעתה מתורץ הקושיא הנ"ל איך לא יוחזר היות העולמות למקורן בראש השנה, שעיקר המשכות המוחין לזו"נ הוא בבחי' הפנימיות של המוחין דזו"נ, ויוכל להיות השפעות העולמות מבחי' החיצוניות שלהם בלבד. רק שבחי' המשכות המוחין בבחי' הפנימיות, מועיל לחדש כח המשכת החיצוניות, כמוכן על פי משל הנ"ל וד"ל.

וזזהו ענין הנסירה בראש השנה בשביל בנין הנוקבא ליקח אחד מצלעותיו דז"א, כמו שכתוב ויפל תרדמה על האדם כו' ויקח כו' שהוא בחי' שינה הסתלקות המוחים כו' כדי לכנות בנין הנוקבא כפרצוף בפני עצמו שהוא עיקר הנסירה להמשיך חסדים להמתיק הגבורות. ובוה נסר פרצוף הנוקבא ונתחלק להיות פרצוף בפני עצמו, מה שאין כן קודם הנסירה ע"י המתקת הגבורות בחסדים, הרי היה כותל אחד לשניהם כמו שכתוב בפרי עץ חיים. וכיאר הדברים בדרך קצרה, הנה ענין כותל אחד לשניהם, היינו שבחי' הגבורות של המשפיע והמקבל אחד הם.

יש להקדים תחלה ענין הידוע בשרש מהות בנין המלכות, שהוא מבחי' הגבורות בחי' אור חוזר לקדמותו, כמשל האש שטבעו לעלות ולהסתלק למעלה, כך בחי' אור וחיות אלקות הנמשך להיות בעל גבול, טבע מהות האור והחיות הזה לעלות ולצאת מירידתו למטה, להתכלל למעלה באצילות במקור חוצבו, ונקרא בזהר נהורא תכלא כמו אור הנאחו בפתיחה שעולה ומסתלק, והיינו בחי' אור חוזר דמלכות. וכך הוא גם כן בחי' התגלות אורות דמדות דאצילות, שהן גם כן בטבע דאור חוזר לעצמותו, כי ענין ההתגלות של המדה כמו האהבה בהבל היוצא מן הלב, חוזר ההבל אל עצם המדה שבלב כמו שהבל הפה שבדבור חוזר למקורו כו'. ונמצא מובן על כל פנים, שהמשיע שהן בחי' המדות דו"א, הוא בבחי' הגבורות, וגם המלכות מקור כל המקבלים הוא בבחי' הגבורה הכל בבחי' אור חוזר. והיינו ענין כותל אחד לשניהן בבחי' הגבורה דאור חוזר.

וצריך להיות בחי' המשכות חסדים בו"א כדי להמתיק לבחי' הגבורות דנוקבא, ולהיות גם כן בבחי' המשכת חסדים למטה, משום שעיקר השפעות העולמות הוא בבחי' החסד, כמו שכתוב כי אמרתי עולם חסד יבנה, כדי להחיות רוח שפלים דבי"ע, צריך להיות ע"י בחי' חסדים, שנמשל למים, שיורדים מגבוה לנמוך כידוע. וזהו ענין הנסירה בבחי' המתקות הגבורות דנוקבא, שתהיה פרצוף מחסדים בפני עצמה ולא תוכלל בגבורות דו"א, שהוא היפך עיקר ומקור ענין ההשתלשלות מעצמות המאציל כי חפץ חסד הוא, לפי שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים ע"י תורה ומצוות כידוע, וכמו"ש במ"א בענין הסבי עיניך כו' שהם הרהיבוני כו' וד"ל.

והנה זהו גם כן שרש ענין תקיעת שופר שהוא גנוחי גנח כו' בשברים ותרועה כו', לשבר ולמתוק בחי' הגבורות דו"א שהוא בחי' יצחק שהוא בחי' פחד ויראה, בבחי' ההסתלקות למעלה ולא לירד ולימשך למטה כלל. ועיקר ההמתקה דגבורות יצחק הוא ע"י יעקב אשר פדה את אברהם, דהיינו שע"י התעוררות רחמים רבים, מדתו של יעקב, פודה וממשיך למקור החסדים דאברהם. והוא בחי' חפץ חסד שבעצמות המאציל, שיומשך למטה בחי' גילוי אור אין סוף, ויהיה לו דירה בתחתונים ע"י תורה ומצוות עד למטה מטה דוקא, גם בבחי' החושך וההסתר דנוגה דעשיה. והוא מה שאמרו דנתאוה הקב"ה כו' דהיינו שנמשך בחי' תענוג מבחי' עצמות המאציל בהמשכת גילוי אור אין סוף למטה דוקא. וזהו עיקר ענין התקיעה באופן סדרן, כמו שכתוב בזהר דיעקב ואברהם אחידים ביצחק כו' להמתיק הגבורות שבו כו' וד"ל.

אך עדיין יש להבין למה צריך להמתיק הגבורה דיצחק דוקא, בחסדים, ולמה לא נמשך בחי' החסדים עצמם ממקורם כו'. אמנם הענין הוא דדוקא בחי' גבורות דיצחק צריך להמתיק בחסדים, שאז הן יותר טובים לעולמות מבחי' כח החסדים עצמם

לפי שעיקר ההשפעה ברכוי אור וחיות ביותר אינו אלא ע"י בחי' הגבורות דוקא, לפי שיש בהם תגבורת אור וחיות בכח עצום, יותר מכח החסדים. וראי' מדם הוא הנפש שהוא בבחי' הגבורות והוא עיקר המחיה לאדם כו'. וכן כל השפעות ברכוי גדול, הוא ע"י הגבורות כמו הגשמים שיורדים

בגבורה, ובני חיי ומזוני במזליא תליא , בבחי' גבורות ולא בזכותא היכל החסד, כמו שאמרו שולחן בצפון וכמ"ש במ"א כו'. והטעם ידוע לפי שהחסדים שרשם בחכמה שהוא בבחי' הקרירות, והגבורות שרשם מבינה מבחי' החמימות, ורבויו האור והחיות בתגבורת, כי כל חום מוליד ומרכה כמו כשאינו יורה כחץ בגבורת החמימות אינו מוליד כו' וכמ"ש במ"א וד"ל.

וזהו וארבה את זרעו, ארבה בגימטריא יצחק, שהוא בבחי' הגבורות, על כן אמר כי ביצחק יקרא לך זרע כו'. אך מצד אחר אין בחינות הגבורה טובים, לפי שהן בבחי' הסתלקות והתכללות למעלה כמבע רשפי אש כנ"ל, וצריך להמשיכן למטה ע"י כח החסדים שממתיק אותן, והיינו ע"י בחי' יעקב שממתיק ליצחק בבחי' החסדים דאברהם, כדי שיהיו נמשכים בחי' גבורה דיצחק למטה. ואז כחן רב יותר מכח החסדים להשפיע ולהחיות בתגבורת אור ושפע בלי גבול כנ"ל וד"ל. וזהו טעם ענין הנסירה, גם כן להמתיק לבחי' גבורות דז"א דוקא בחסדים, שאז ירד האור וכח להיות גם בחי' המלכות פרצוף בפני עצמה בחסדים כו' וד"ל.

וזהו שאנו מוצאים שעיקר ומקור כל הברכות לעולם המשיך יצחק דוקא, ולא מצינו ענין ברכות כאלה לא לאברהם ולא ליעקב. והגם שיעקב בירך לבניו לא ברכם בברכות כאלה מטל השמים ומשמני הארץ, רק שהגיד להם העתיד לבא על זרעם באחרית הימים, רק משה ברכם אך לא כיצחק, לפי שממנו דוקא מקור הברכות כשנמשך למטה מטעם הנ"ל וד"ל.

ומה שלא רצה יצחק לברך את יעקב אלא לעשו, הענין הוא לפי שבחי' גבורה דעשו הן בפסולת הגבורה דיצחק, ולפי דעת יצחק לא היו מתבררים עתה, אם לא ע"י הברכות. וזה שכתוב כי ציד בפיו, נשמות הגרים רבי מאיר ורבי עקיבא כו'. ויעקב שלבש בגדי עשו המשיך הברכה שיבוררו הניצוצים בעשיה עתה, ולא יתארך זמן בירורים כל כך, ויבא משיח במהרה כימינו אמר וד"ל.

להבין ענין תקיעת שופר

פתיחה

ההבדל והקשר בין קול לדיבור

הקול והדיבור

להבין ענין תקיעת שופר (עפ"י כוונת הבעש"ט ז"ל). דהנה יש להקדים תחלה, הקדמה אחת בענין "קול" ו"דבור". והוא אשר אנו רואים בקול ודבור, שיש בחי' ממוצע בין הקול והדבור שאינו בערך הקול וגם לא בערך הדבור. דהנה אמיתות ענין הקול הוא רק קול פשוט, מורכב מאש מים רוח, ונקרא "רוח" או "הבל" בלבד, ואינו בגדר אותיות הדבור, ובחי' ענין הדבור הוא דוקא בבחי' הברת אותיות מחולקים ונמשכים באופנים שונים ומורכבים יחד כו' ונמצא רחוק ערך מהות הדבור ממהות הקול הפשוט שיוצא מהבל הלב. אמנם אנו רואים שהקול והדיבור יש להם חיבור והתקשרות זה עם זה, שהרי הקול הפשוט יוצא בה' מוצאות הפה ומתחלק לאותיות הדבור, וכמו שכתוב בזהר קול ודבור כמו "כלל ופרט" דפרט צריך לכלל וכלל צריך לפרט כו'.

הקול והדיבור הם בריחוק הערך זה מזה, הקול "פשוט", והדיבור "מורכב" מהברות שונות. ואעפ"כ יש להם נקודת חיבור, כי אין ביטוי לקול בלי דיבור. ואת הדיבור לא ניתן לשמוע בלי קול

הממוצע בין קול לדיבור

אך הענין הוא, שיש בחי' ממוצע המחברם והוא אשר אנו רואים בחוש שאי אפשר שיומשך קול פשוט מהבל הלב בהבל הפה בלי הברת אות א' על כל

א. ביאורי הזהר להצ"צ תזריע תתצו: "דהנה אנו רואים בחוש שהקול מורכב מג' דברים אש מים רוח גשמיים, ולכך אם גבר יסוד האש בצמאון יהי' הקול בלתי נשמע, ואם יהי' תגבורת יסוד המים יהי' הקול נשמע בצלילות גדולה וכיוצא בזה. וא"כ הרי הבל הדבור הוא מקור הדבור ממש, דהיינו שמהווה להדבור להיות בא בהרגשת קול ממש. והנה אנו רואים בחוש שהדבור תלוי ברצון האדם שכאשר ירצה ידבר הרבה ואם לא ירצה לא ידבר רק דברים מועטים כו' והיינו לפי שמהבל הלב והיינו לפי שמהבל הלב הוא שיוצא הבל הדבור ובלב מאיר הרצון, ולכך תלוי אורך הדברים או קצרים רק ברצון שבלב וכנראה בחוש שאם האדם בשמחה מרבה דברים מאד, ואם הוא בעוצב ימעט בדבור מאד, והיינו לפי שבשמחה מתפשט הרצון בלב ונתפשט.. הבל הלב להיות מקור לדבור לדבר הרבה ואם הוא בעוצב יכווץ הלב מבלתי יתפשט כו'".

פנים, כי בלא הברת אות א' אי אפשר שישמע קול הפשוט במציאות כלל, שהרי כשיוצא הקול הרי קול זה נשמע בהברת אות א' כמו א' או הא וכיוצא, או בניקוד אחר א' או בהברת אות אחר כמו ג' ד' פ' או בנקוד אחר ג' ד' או במלאפוסים גו, אבל בלי הברת אות כלל לא ימצא מציאת הקול כלל.

בין הקול לדיבור יש "ממוצע", והוא הברת האות א'² בצורות הניקוד השונות שבאמצעותם ניתן לשמוע את הקול. אם אדם יוציא הבל מפיו ולא ישתמש כלל בכלי הדיבור, הקול לא ישמע.

הממוצע – הברת אות א'

ואמנם אף על פי שנשמע הקול בהברת אות א' כמו א' או א, הרי אין ההברה הזאת כשלימות אות האל"ף כמו שהוא בא אותיות הדבור, שכשצריך לדבר בדבור אות האל"ף, בהכרח יאמר ג' אותיות שבו אל"ף למ"ד פ"א, ואם לאו אינו אות א' הנאמר בדבור. ואף על פי שגם בדבור כשמדבר תיבה אחת המצורפת מה' מוצאות, כמו "אמר", הרי גם כן לא יאמר רק הא' בלי מילוי שלו בלמ"ד פ"א, זהו דוקא בהרכבת האותיות וצירופיהן כשמתחברין יחד שאינו מדבר כל אות במילוי שלו, רק כמו שהוא נשמע בקול בלבד, רק שמחבר ב' וג' אותיות יחד כמו ג' אותיות "אמר", וכמו שאותיות הללו נשמעים בקול, כל אחד בפני עצמו, מתחברים בדבור אחד, כי גם האותיות של הדבור הן בחי "קול" רק שהן בבחי' "הברה", וקול מקור להם להיות ההברה כחיתוך האותיות של הקול דוקא וד"ל. אבל כשמדבר רק אות א' בדבור בהכרח שיאמרנו במילוי שלו כמו רי"ש וצדי"ק ותי"ו וכהאי גוונא, מה שאין כן באות א' הנשמע בקול פשוט כו' וד"ל. והנה על פי הרוב אין בקול הפשוט היוצא מהבל הלב רק הברת אות הא' דוקא כמו א' או א' כו' ולא הברת אות אחר:

אמנם ההברה הפשוטה היא כהברת אות א', אך עדיין אינה כמו אות א' שבדיבור. כיון שהדיבור חייב להיות מורכב ממילה שלימה. וגם אם רוצה לבטאות אות אחת, יבטא אותה עם המילוי שלה ולא יאמר את ההברה בלבד. אם כן יוצא שהברת אות א' היא מעין הדיבור אבל עדיין לא דיבור של ממש.

ב. אמנם הקול לא חייב לצאת דווקא בהברת א' אלא יכול לצאת בכל הברה אחרת, כמו שנותן דוגמא מ-ג,ד,ף, אבל בדרך כלל הביטוי יהיה בצורה הפשוטה ביותר שהיא האות א'.

הקדמה ראשונה

המשל - בחינות הממוצע בנפש האדם

ממוצע בין משפיע למקבל

והנה להבין הטעם לשמיעת הברת אות א' בקול, מאחר שהוא מובדל מערך אותיות הדבור כנ"ל, וגם למה בהברת אות הא' דוקא. הנה יש להקדים הקדמה אחת בכל התהוות דבר מדבר, שנקרא משפיע ומקבל, הנה אי אפשר שיומשך התהוות המקבל מן המשפיע, כי אם באופן שיומשך תחלה דבר אחר "ממוצע" שיהיה כלול מבחי' מהות המשפיע ומבחי' מהות המקבל, ועל ידו יומשך ההשפעה מן המשפיע למקבל. לפי שאין ערך כלל בין המשפיע והמקבל, ואיך יתצמצם המשפיע כל כך להיות נתהווה ממנו דבר מה שאינו מערכו. אך צריך להיות תחלה דבר מה הממוצע, שיש בו מבחי' דבר של התהוות מציאת העלול המקבל, שיתלבש בו המשפיע, ואז יכול להשפיע ולהוות דבר-של-מהות העלול שאינו מערכו וכמו כן בלתי אמצעית דבר-מה הממוצע, שיש בו מבחי' המשפיע, לא היה העלול המקבל יכול לקבל מעצם מהות המשפיע, מפני שאינו מערך המשפיע כלל.

כל משפיע ומקבל הם בריחוק הערך זה הזה. וובכדי לאפשר קשר והשפעה ביניהם, מוכרח להיות משהו הממוצע ביניהם, שיש בו גם מבחינת המשפיע וגם מבחינת המקבל ובאמצעות ומתבצעת ההשפעה.

הגרעין הנרקב בארץ

(וכמו שכתוב במ"א בענין גרעין הנרקב בארץ שמבחי' רוחניות הגרעין עולה ונכלל בכח הצומח דהיינו כח הצמיחה שבו, והוא הממשיך כח הצומח הרוחני להצמיח מחדש חטה גשמית. כי ע"י כח הרוחני שבגרעין יוכל הכח הצומח הרוחני להתלבש בו ולהצמיח מהות גשמי כו').

(לדוגמא הגרעין הוא גשמי ובכדי שיתחבר עם כח הצומח הרוחני צריך ממוצע, והוא כח הצומח הרוחני שבגרעין, שמתגלה בשעה שהגרעין מרקיב ונשאר רק החלק הרוחני שבו)

הממוצע בין שכל למידות - כלול משיניהם

ודוגמא לדבר, הנה אור ההשכלה רוחניות הוא, ומתלבש ב"מדות שבשכל" תחלה ועל ידן יומשך השכל למהות אחר, כמו למהות התפעלות המדות מצד שכל וטעם, הרי מקור התפעלות המדות היה כלול תחלה בשכל הרוחני ע"י בחי' חמדות שבו, כי בחי' המדות הללו הן מעין התפעלות המדות ומקור להן, והן גם כן מבחי' אחרונה שבכח השכל הרוחני, כידוע שמבחי' האחרונה שבעליון נעשה מקור לתחתון, והוא הנקרא בחי' ממוצע.

כשם שבין ה"שכל", שהוא רוחני יותר, ל"מידות", שהן גשמיות יותר, ישנו ממוצע, והוא בחינת המדות שבשכל דהיינו התובנה השכלית שנכון להרגיש כך וכך. אך זה עדיין לא הרגשה בפועל. ובחינה זו היא התחתונה שבשכל והמקור והשורש למידות.

הממוצע בין קול ודיבור - כלול משיניהם

וכמו כן מן המדות לאותיות הדיבור, דהיינו מהבל הלב שהוא קול פשוט, אי אפשר שיקבל הדיבור מהבל קול זה שבלב, בלתי בחי' ממוצע שהוא מבחי' הברת אות הא' שנשמע בקול זה שהוא מקור וראשון לכל האותיות שבדבור, ויש בו מבחי' כללות הדבור והוא מבחי' אחרונה שבהבל הלב, כאשר יוצא אור שפע הבל הלב להתחלק בה' מוצאות הפה אחה"ע מהגרון כו'. ומפני שבחי' הבל הלב היוצא בה' מוצאות מקדים תחלה להתלבש בדבר שהוא מבחי' האותיות ומקור להן, והוא הברת אות הא' דוקא, אז יכול להתחלק הקול באותיות פרטיים באמצעות אות הברה דא', שנשמע בקול פשוט המחלק הברת אותיות פרטיים כו'.

כך בין הקול לבין הדיבור, בכדי שתבצע ההשפעה, מוכרח להיות ממוצע. שהוא הברת אות א'. והיא בחינה התחתונה שבהבל הלב, ומקור ושורש לאותיות הדיבור.

האות א' מתחלקת לה' מוצאות הפה

ויובן זה על דרך דוגמא, כשצריך לומר תיבת ויאמר שיש בו ה' אותיות מחולקים ממכמה מוצאות מחולקים, הא' מן מוצא הגרון והוי"ו והמ"ם ממוצא השפתים דבומ"ף מהשפתים, והרי"ש מן חשינים כידוע. והנה בקול הפשוט בתחלת מציאתו מהבל הלב להתחלק בג' מוצאות הללו, גרון ושינים ושפתים,

בשביל הברת תיבה זו דויאמר, הרי לא יצא מהבל הלב רק קול אחד פשוט באות א' כנ"ל, והוא המתחלק לג' מוצאות הללו להוציא אותיות מחולקים הללו אות א' מן הגרון ווי"ו רי"ש מן השינים והשפתים. ונמצא ע"י אות א' הנשמע בהברת קול הפשוט טרם בואו בה' מוצאות, נמשך הקול להתחלק בתיבת ויאמר, והיא מפני שבחי' הקול הזה שבהכרת אות א' הנמשך לאותיות תיבת ויאמר, הוא בחי' ממוצע שהוא מבחי' האחרונה שבמצמות קול הבל הלב עצמו, ויש בו מבחי' מקור האותיות ומטעם הנ"ל וד"ל.

דוגמא לדבר: כאשר רוצים לומר את המילה "ויאמר" המורכבת מהברות שונות. בתחילה יוצא קול פשוט מהגרון והוא הברת אות א'. ואח"כ מתחלק באמצעות ה' מוצאות הפה להברות שונות. וכך נוצרת המילה "ויאמר". אם כן האות א' היא הממוצע בין הקול לבין הדיבור.

הממוצע בין השכל לאותיות המושבה

וכמו כן ממש יובן גם כן באותיות המחשבה. דהנה כמו שהמהות אינן מערך ומהות השכל, עד שצריך להיות השפע מן השכל למדות ע"י בחי' המהות שבשכל כנ"ל, כך הנה אין ערך כלל לאותיות המחשבה לגבי עצם כח השכל הרוחני, וכמו שאין ערך לאותיות הדבור לגבי הבל המדות שבלב. והרי אנו רואים שהאותיות שבמחשבה מקבלים מן השכל, כמו שהדבור מקבל מקול הבל הלב, רק שבחי' קול דאותיות מחשבה נקרא "קלא פנימאה דבינה דלא משתמע כו" כמ"ש במ"א. אם כן, בהכרח שצריך להיות גם כן ע"י בחי' ממוצע ע"ד הנ"ל בקול הבל הלב בדיבור שהוא ע"י אות א' דקול כו'. וכך יובן באותיות המחשבה גם כן, דהנה כמו על דרך תיבת "ויאמר" שבדיבור שמתחלק ע"י הברת אות א' דקול כנ"ל, כך תיבת "ויאמר" זה כמו שהוא במחשבה, כשחושב צירוף תיבה זו ד"ויאמר", בהכרח שיבא סיבת אותיות מחשבה מחולקות האלה מבחי' אור השכל שמתלבש בתיבה זו ע"י בחי' ממוצע גם כן, שהוא מבחי' אותיות המחשבה ומקור הראשון להם, וגם הוא מבחי' אחרונה שבשכל. ועל ידם יומשך התהלקות האותיות "ויאמר" שבמחשבה כו'.

גם ב"מחשבה" ישנן אותיות שאיתן חושבים. "אותיות המחשבה" מקבלות את ההשפעה מעצם כח השכל שהוא כח רוחני שלמעלה מאותיות. ובדיוק כמו ב"אותיות הדיבור" המקבלות מה"קול" היוצא בהבל הלב. כך "אותיות המחשבה" מקבלות השפעה מ"בינה" השפעה זו

נקראת "קול פנימי של בינה - שאינו נשמע". ובכדי שקול זה יתבטא באותיות המחשבה, מוכרח להיות ממוצע ביניהם.

אותיות שבשכל עצמו

והענין הוא, כידוע, שהשכל יש בו גם כן בחי' אותיות, אלא שהן בהעלם ודקות גדול כלולים בעצם כח השכל הרוחני. שהרי אנו רואים שיש לכלל כח שכל בחי' אותיות שלו, דהיינו אופן התגלותו במציאות כך או כך. כמו שאנו רואים אשר שכל וסברא אחת, זה יכתוב בלשון זה, וזה יכתוב בלשון אחר, אף על פי שהמכוון אחד ממש כו' וכמ"ש במ"א. ובחי' אותיות הללו הכלולים בכח השכל למעלה הרבה מבחי' אותיות המחשבה. כשחושב את השכל כמו אותיות "אדון עולם" שיש בו ענין שכלי בענין ה"אדנות", וחושב אותיות "אדון עולם" במחשבה שבאים במורגש ובהתחלקות. אך קודם שיחשוב אותם, יש בהשכלת ענין "אדון עולם" אותיות "אדון עולם" בשכל זה עצמו. רק שאינן נרגשים מרוב דקותם והתכללותן בשכל זה ד"אדון עולם". (ונמצא יש גם כן כ"ב אותיות רוחניים בשכל כמו שיש במחשבה כ"ב אותיות. ואין זה דומה לענין אות הא' שבקול פשוט, שאין בקול פשוט התחלקות כ"ב אותיות כמו בכ"ב אותיות המחשבה.)

להבין מהו הממוצע בין השכל לאותיות המחשבה, יש להקדים: שגם בשכל עצמו יש בחינת אותיות שאינן מורגשות כלל. אך מזה שהשכלה מתלבשת באותיות אלו דווקא^ג, מוכח שגם בשכל עצמו היו אותיות אלא שהם בהעלם. ורק כשהשכל יורד להתלבש במחשבה ודיבור מתגלות האותיות.

אות א' שבשכל ומחשבה

והנה בחי' אותיות שבשכל עצמו הוא בחי' ממוצע שיש בו מבחי' עצמית השכל, שבלא אותיות כלל. ונם הוא מבחי' מקור אותיות המחשבה. אם כן, יובן גם כן כשצריך לחשוב "אדון עולם", צריך להיות ע"י בחי' ממוצע זה, והוא אות הא' שבשכל, שהוא ראשון לכ"ב אותיות המחשבה, ועל ידו יתחלקו אותיות אדון עולם במחשבה כו', לפי שהוא בהעלם ודקות יותר ממהות אותיות דמחשבה, וכנ"ל בהברת אות הא' שבקול הפשוט שהוא גם

ג. היות שאת אותו רעיון כל אחד מבטא באותיות אחרות. מוכח מזה, שגם בעצם השכל של כל אחד, ישנן אותיות שונות להשכלה זו ולכן הוא מבטא זאת לאחר מכן באותיות שונות מחבירו.

כן בבחי' ההעלם יותר מאותיות התיבה שבדבור, על כן הוא בחי' ממוצע. וכך האות א' שבשכל, הרי קול הפנימי שנמשך מבינה שוכן ומלוכש בו, שעל ידו יתחלקו אותיות המחשבה בכ"ב אותיות וכל פרטי צרופיהן, והוא ענין ה' גבורות¹ מנצפ"ך² דאימא המחלקים אותיות המחשבה, כמו התחלקות הקול גשמי בה' מוצאות כידוע וד"ל.

אותיות אלו שבשכל, מצד אחד אינן "עצם השכל" שלמעלה מאותיות, ומצד שני הן עדיין כלולות בשכל ואינן בהתגלות כלל. לכן הם יכולות לשמש כ"ממוצע" בים עצם השכל לאותיות המחשבה.

ובפרטות, האות א' מאותיות השכל³, היא כעין האות א' שבאותיות הדיבור והיא המשמשת ממוצע בין הקול הפנימי של בינה לבין אותיות המחשבה.

הנמשל - בחינות ה"ממוצע" בעולמות עליונים

מהשבה ודיבור העליונים

והנמשל מכל הנ"ל יובן למשכיל למעלה בבחי' אותיות המחשבה ואותיות הדיבור למעלה, דהנה ידוע שבי' נברא העולם הבא שהוא בחי' אות א' מבחי' אותיות ממחשבתו ית', ובה' נברא העולם הזה הוא בחי' אותיות הדבור העליון, הוא ענין עלמין סתימין ועלמין דאתגליין, עלמין סתימין באותיות מחשבה שנמשכים מבינה דאצילות, ועלמין דאתגליין שנבראו מבחי' אותיות הדיבור. וכמו שבצרופי אותיות דבור העליון (שכללותן ה' שהן ה' מוצאות הפה), יש בחי' ממוצע שמביא ההשפעה מבחי' הבל לב העליון דז"א כו' והוא ע"י בחי' אות הא' הנשמע בקול הפשוט שיוצא מבחי' הבל הלב דמדות דז"א, כמו שכתוב קול ה' בכח, בכ"ח אתוון. דצירוף אדנ"י מקור כל הנבראים כו' גם

ד. באוה"ת קרח א'תנונו: "כי יש ה' חסדים והם גבורות והם כנגד ה' אצבעות של יד ימין וה' אצבעות של יד שמאל. ובמא"א אות ה' סעיה יו"ד כ': ה' חסדים - כתר, הכמה, חסד, ת"ת, נצח, ה' גבורות - בינה גבורה הוד יסוד מל'. וע"ש אות ה' סכ"ו בענין ימין ושמאל וע' פרדס ערך חמשה ושער א' בתחלתו בענין ע"ס במספר עשר".

ה. במאורי אור ע' מנצפ"ך: "מנצפ"ך הם ה' גבורות ולכן הם באים בסוף התיבה לתת גבול ומרה כי כן טבע הגבורות. ובלקוטי לוי יצחק הערות לזהר שמות-דברים עמוד ש"מ: "מדה וגבול הם מצד הגבורות וכמו ה' אותיות מנצפ"ך הבאים בסוף התיבה שעד פה תבוא ולא יותר וכל מדה וגבול מצד הגבורות".

ו. בהמשך משמע שהאות א' דמחשבה היא בחינת הממוצע, אלא שהאות א' דשכל שאינה מתגלית כלל, נמשכת ומתגלה באות א' דאותיות המחשבה.

הוא מבחי' אותיות הדיבור כנ"ל במשל. כך הוא בבחי' עלמין סתימין שנמשכו מאותיות המחשבה העליונה דאצילות, שנקראים עלמין דאתכסיא. כל בחי' התחלקות הצרופים הוא ע"י בחי' ממוצע דהיינו, בחי' אות הא' הראשון לכל כ"ב אותיות המחשבה העליונה, שהוא בהעלם ודקות בשכל והשגה דבינה עצמה, ויש בו מבחי' בינה ומבחי' האותיות דמחשבה, על כן הוא הממשיך אור הבינה באותיות המחשבה, כמו שאות הא' דקול הלב, מחמתו מאיר המדות בדבור כו'.

"כי ביה הוי' צור עולמים - ביו"ד נברא העוה"ב, בה"א נברא עוה"ז". יו"ד הוא בחינת מחשבה, וה"א בחינת דיבור. מאותיות הדיבור העליון נבראו העולמות התחתונים. ואילו מאותיות המחשבה העליונה, נתהוו העולמות העליונים. וכמו במחשבה ודיבור שבאדם למטה. אות א' דדיבור העליון הוא הממוצע בין ז"א (הבל הלב העליון) לבין מלכות (דיבור). ואות א' דמחשבה העליונה הוא הממוצע בין בינה לבין אותיות המחשבה.

המשיכת הבינה בעולם הבא

וזהו שעולם הבא שרשו בבינה כידוע, ועולם הזה שכולל כללות העולמות הוא בבחי' מלכות שנקראת ה' תתאה. ומאחר שעולם הבא נברא באות יו"ד שבמחשבה דבינה, הרי נמשך לאות יו"ד זה מבחי' עצמיות אור השכל שבבינה ע"י בחי' ממוצע הנ"ל, ומאות י' זה הנשמות מקבלים בעולם הבא כו'. וכמו כן הנשמות נהנין מזיו השכינה שהוא בחי' המלכות, בחי' הדבור בגן עדן עכשיו. וזה שכתוב כי בי"ה צור עולמים, ביו"ד העולם הבא ובה"א העולם הזה, בינה ומלכות.

היות שהמחשבה מקבלת מבינה, לכן עוה"ב שורשו בבינה. ואילו עוה"ז הוא בחינת המלכות שהיא בחינת הדיבור. וגם ההמשכה לנשמות בעולם הבא היא מבינה. ואילו ההמשכה לנשמות שבג"ע - שהוא בכלל עולמות התחתונים - נהנות מזיו השכינה - בחי המלכות.

ה' גבורות מבינה למלכות

ולפי שבחי' ה' גבורות מנצפ"ך דבינה שמחלקים אותיות המחשבה נמשכים לדבור שנקרא ה' מוצאות כו' כמאמר הידוע "דאימא אוזיפת מנהא לברתא", וכמו שכתוב "כאמה בתה", לכך אמר צור עולמים כמו שכתוב מן העולם ועד העולם כו' וד"ל.

שורש חלוקת האותיות הוא בה' גבורות מנצפ"ך שבבינה. ומשם נמשכות ה' מוצאות הפה המחלקות את הדיבור להברות השונות. כמאמר "האמא (בינה) משאילה בגדים לבתה (מלכות)", שהחלוקה שבדיבור נמשכת מהחלוקה שבמחשבה הנמשכת מבינה. ואם כן יצירת כל העולמים, העליונים והתחתונים הם מי-ה, בינה ומלכות.

הקדמה שניה

המשכת עצם האב בהולדת הנשמות

המשכת השכל ממקורו ושורשו

ומעתה יש להקדים הקדמה השנית, והוא בענין הנזכר בעץ חיים תמיד בבחי' יחוד דאבא ואימא, שנמשך בחי' טפת אבא כו'. דהנה מבשרי אחזה, להיות שאנו רואים כאשר ישכיל איזה שכל וסברא חדשה, שבודאי הרי יש לה מקור מוצא שמשם נובע ונמשך והוא הנקרא "משכיל" שמשכיל כל שכל ודבר חכמה מן בחי' ההעלם לגילוי. ומקור זה הוא הנקרא כח השכל, דהיינו מה שיש בכחו להשכיל ולהמציא דבר חכמה כמו שהוא קודם שמשכיל וממציא איזה שכל בגילוי, וכלול בו כל מה שיכול להשכיל שכליים וסברות. ואם כן, לאחר שנמשך ממנו איזה דבר שכל וחכמה, אין לו ערך כלל לגבי כח השכל ההיולי הנקרא מקור כל שכליים. אך אך על פי כן, מכח זה נמשך גילוי שכל זה רק שנמשך מאין ליש.

להמשך ביאור ענין תקיעת שופר מתחיל לבאר ענין יחוד אבא ואמא. דהנה כל השפעת שכל, נמשכת מכח השכל ההיולי - מקור כל השכליים. אלא ששם זה בהעלם, ו"כח המשכיל" מגלה זאת מההעלם באופן של "יש מאין". מצד אחד ההשכלה היא שלא בערך לכח השכל, אך מצד שני היא נמשכה ממנו והיתה כלולה בו בהעלם.

המשכת הטיפה ממקורה ושורשה

והרי זה דומה להתהוות טיפה במוח, שהיא גם כן הרי נמשכת מבחי' פנימיות המוחין שהוא כח המשכיל ההיולי הנ"ל, דהיינו מבחי' הלחלוחית שבמקור המוחין, שמשכיל ומצמיח כל שכל, משם מתהווה טיפה הרוחניות שבמוח, ואחר כך מתגשמת במוח ונעשה טיפת מוחין גשמיים. ובבואה בחוט השדרה מתגשמת יותר, והיה למהות זרע כו'. וקודם שמתהווה הטיפה בהגשמה במוח הרי היא כלולה בבחי' כח המשכיל הרוחני הנ"ל, רק שהוא בחי' השפעה גשמיית דכח המוחין הרוחניים, על כן מתגשמת בכלי המוח. ואך על פי כן, הרי יש בטיפה זו מבחי' מהות ועצם כח המשכיל, שהרי מולדת נפש הולד

בדומה למוליד בבחי' נפש השכליית שלימה, קרוב למהות נפש השכליית דאב כידוע, ואף על פי שלאחר שמתגשמת בחוט השדרה אין לה ערך כלל וכלל לגבי עצם נפש המוליד, אף על פי כן מולדת בדומה למהות נפשו וכו'.

המשכה נוספת מהמוח היא המשכת טיפת מוח האב, שבתחילה היתה כלולה במקור המוחין באופן רוחני, ואח"כ התגשמה לטיפת מוח גשמי עד שירדה ונעשתה טיפת זרע ממשית. אבל לפני ירידתה היתה כלולה במוח כמו ההשכלה. אלא שההשכלה היא השפעה רוחנית והטיפה השפעה גשמית. אבל בשרשה היתה ממש חלק ממהות ועצם כח המשכיל, ולכן מולידה מהות נפש שכלית, ממש כמו מהות נפש האב עצמו.

הגרעין והפרי

והרי זה כמו הגרעין שיצמיח פרי שלם, ודוקא גרעין, שאף על פי שאינו מערך התפוח, שהרי הוא קשה ואין בו טעם, והוא גשמי וממשי יותר, מכל מקום הוא מבחי' עצם הפרי יותר מבשר הפרי כו'. שהרי בשר הפרי אף על פי שיש בו טעם, אינו מצמיח פרי שלם מחדש, לפי שאינו בחי' עצמיות הפרי, רק מה שנתגדל ונתפשט בו בבחי' תוספת כו' וכמ"ש במ"א. וכך הוא בענין הטיפה דהגם שהיא בבחי' ההגשמה, מכל מקום הרי היא מבחי' עצמיות דנפש המוליד יותר מהשפעת דבר חכמה מכח המשכיל, אף על פי שהוא רוחני יותר מן הטיפה, עם כל זה איננו בחי' עצמיות דכח המשכיל שבעצם הנפש. על כן הטיפה דווקא תוליד בדומה למהות הנפש.

כמו גרעין של פרי, שמצד אחד הוא גשמי ונחות ביחס לבשר הפרי, יבש ללא טעם, אך דווקא בו נמצא עצם הפרי, והוא יכול להצמיח פרי חדש ממש כמהות הפרי הראשון. בשונה מבשר הפרי שהוא גדול ובעל טעם וריח אבל אינו העצם שדל הפרי אלא רק תוספת על העצם, ולכן אינו יכול להצמיח. כך גם ההשכלה למרות היותה רוחנית וקרובה יותר לכח המשכיל, איננה בחינת העצם ואינה יכולה להוליד, משא"כ הטיפה הגשמית, בה נמצא העצם ויכולה להוליד ילד כמהות המשפיע.

הנשמות והמלאכים

וזהו ההפרש בין תולדות הנשמות לתולדות המלאכים, דשרש התולדה של המלאכים מזיווג נשיקין דאו"א, שהוא אתדבקות רוחא ברוחא חב"ד בחב"ד כו', דהיינו שנמשך הארת החכמה לבניה מאין ליש ממקור החכמה דאצילות,

כמו בחי' כח המשכיל למטה שמשכיל שכל בגילוי כנ"ל. אבל שרש הנשמות מזיווג גופני דזו"נ, שנמשך בחי' מיין דוכרין דז"א מבחי' פנימיות המוחין דאבא הנקרא טיפת אבא, על דרך משל התהוות הטיפה במוח שאף על פי שהוא בהגשמה מאד, מכל מקום הוא מבחי' עצמות כנ"ל, כך בחי' טיפת אבא למעלה הוא מבחי' עצמית דמקור החכמה דאצילות, ומוליד בדומה לו שהוא לבחי' עצמית המאציל כו'. וזהו "אדם - אדמה לעליון" וכמו שכתוב בצלמונו כו'. ואין זה רק בבחי' הנשמה ששרשה הראשון בבחי' פנימית אבא. וזהו שכתוב כי אתה אבינו כמ"ש במ"א וד"ל.

כל תולדה נוצרת מ"יחוד", לפי אופן היחוד, כך אופן התולדה. יחוד אב ואם (חכמה ובינה) הוא יחוד רוחני, ותולדותיו הם המלאכים שהם רוחניים. ואילו יחוד זו"נ (מידות ומלכות) הוא יחוד גשמי וגופני (כמובן שגם זה רוחני אלא יחסית לאו"א, נקרא גופני), ותולדותיו גשמיים, הנשמות שיורדות להתלבש בגוף הגשמי כאן בעולם הזה.

אבל בדיוק כמו הטיפה ביחס להשכלה, שדוקא בגלל שהטיפה גשמית, היא מכילה את העצם, כך ברוחניות, "טיפת אבא" מכילה את פנימיות החכמה המגיע מהמקור הכי נעלה, ומולידה בדומה לאב ממש. בשונה מההשכלה שהיא רוחנית ומה שמאיר בה זה רק החכמה אבל לא פנימיות החכמה ולכן אינה מולידה בדומה לו. וזוהי מעלת הנשמות על המלאכים שדווקא הנשמות נבראו בצלמו ודמותו של הקב"ה.

שתי מטרות בבנין המלכות

וזהו גם כן שרש ענין ראש השנה שהוא בחי' בנין הנוקבא. ויש בזה ב' ענינים, האחד בשביל השפעה לעולם דבי"ע, וצריך להמשיך מוחין חדשים לזו"נ מבחי' מוחין דאבא. והב' בשביל בחי' תולדות הנשמות, שהוא ענין בריאת אדם הראשון, שבכ"ה באלול נברא העולם, ואדם הראשון ביום הו', שהוא ראש השנה. ומה שכתוב זה היום תחלת מעשיך, קאי על אדם הראשון שבשבילו נברא העולם. וענין תקיעת שופר הוא על בחי' המשכת פנימית המוחין דאבא ממקורא דכולא, שהרי השופר שרשו בבחי' פנימיות עתיק יומין שמאיר בפנימיות אבא. והמשכת מוחין דאבא לזו"נ בשביל תולדות אדם הראשון שהוא בחי' תולדות נשמה, הוא מבחי' פנימית ועצמות המוחין שהוא בחי' טיפת אבא כנ"ל שמוליד בדומה לו, וכמו שכתוב ויברא ה' אלקים את האדם בצלמו כוי וד"ל.

ראש השנה הוא "בנין הנוקבא (המלכות)" - כפי שיבואר לקמן בהרחבה - ופעולה זו היא עבור שתי מטרות: א) חידוש העולמות, שההמשכה להם היא מוחין חדשים אבל רק מבחינת החכמה, כמו המשכת ההשכלה מהמוחין. ב) בשביל תולדות הנשמות, שמתחדשות כל שנה כי ביום זה נברא אדם הראשון, שההמשכה אליהם היא מפנימות ועצמיות המוחין כמו המשכת טיפת האב. דבר זה נפעל על ידי "תקיעת שופר" כי שורש השופר מפנימות עתיק המשפיע לפנימות המוחין.

המוחין שבמדות בבריאת העולם

ולהבין זה בתוספת ביאור, הנה ידוע דז"א דאצילות הוא בחי' המדות דאצילות, בחי' ו' קצוות, חסד גבורה תפארת כו', והן מקור כל המשכות שנמשכו לעולמות בריאה יצירה עשיה, ע"י בחי' המלכות שהוא דבור העליון. וכמו שכתוב בזהר ששת ימים עשה ה' כו' ולא בששת, לפי שו' יומין עילאין עשו כו'. והנה בחי' המדות דאצילות מקבלים מוחין מבחי' חכמה ובינה דאצילות, על דרך משל המדות בלב האדם שנמשך שכל וטעם למדותיו, כמו שכתוב לפי שכלו יהולל כו'. כמו שהאבה שבלב יש לה טעם ושכל למה יאהוב, והשכל והטעם שבמדות הוא מצומצם רק לפי אופן מהות המדה בלבד, ואין לו ערך לגבי עצם השכל כו', וכך בחי' המוחין שנמשכים במדות דאצילות, אין להן ערך לגבי עצם המוחין דחכמה ובינה כו', לפי שנתצמצם בשינוי מהות להיות מוחין למהות מדות כו'.

נאמר "ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ", ששת ימים הם כנגד ששת המידות - ז"א - כי כל ההשפעה לעולמות בי"ע היא מהמדות - ז"א. המוחין משפיעים למידות המשכת שכל המהווה את פנימיות המידה, כמו למשל הטעם וההסבר מדוע לאהוב וכדו'. אבל מוחין אלו הם בדרגה נמוכה רק לפי ערך המידות ואינם בערך כלל למוחין כפי שהם בעצם. אלא הם בדרגת "מוחין שבמידות".

חידוש המשכת המוחין מידי שנה - לקיום עולמות

וזהו עיקר ענין ששת ימי בראשית ששרשם בבחי' ו' קצוות דאצילות, ביום הא' נמשך מוחין לחסד דז"א, וביום הב' לגבורה, והיינו בכלל ו' אלפים שנה דהוי עלמא, אלף הא' בבחי' חסד דז"א כו', וכמו שכתוב כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כו', ובכל ראש השנה וראש השנה מתחדש חידוש חיות העולמות ממקורם בו' קצוות דאצילות. ועל כן מקורם גם כן צריך חידוש

המוחין מאו"א, וזהו אמרו לפני מלכיות כו'. וכן ענין זכרון ליום ראשון שהוא לעורר מחדש בחי' בנין העולמות ממקור הראשון, שהוא חכמה דאצילות, שנמשך ממנה מוחין חדשים לז"א, וכמו שכתוב כולם בחכמה עשית. ועל דרך משל אדם העושה מלאכת חבירו מצד אהבתו אותו, שכל שעה צריך חידוש המשכה מן השכל שבמוח במדת האהבה, כדי שלא ירפה ממלאכתו כו'. וכך בחי' חסד עליון דז"א, צריך המשכות מוחין תמיד מאור אבא, כדי שלא ירפה מלאכתו והשפעתו למטה בבי"ע, וכך הוא בשאר ההמשכות דו' קצוות דז"א וד"ל.

כל שנה מתחדשת חיות העולמות, וכשם שבפעם הראשונה היתה צריכה להיות המשכת המוחין למידות כדי שיתהוו עולמות בי"ע. כך כל שנה מחדש יש בראש השנה המשכת המוחין למידות. כמו כל מעשה הנובע מרגש, שצריך לעורר מחדש את המוחין המעוררים את אותו רגש כדי להתמיד במעשה בפועל.

הדיוש המשכת עצם המוחין מידי שנה - לתולדות הנשמות

אך כל זה הוא רק בחי' חיצונית המשכה לז"א ונוקבא בשביל העולמות, ועל כן נקי ו' ימי המעשה, אבל בחי' פנימיות המשכה מבחי' פנימיות מוחין דאבא, הוא בחי' המשכת טיפת אבא בשביל תולדות הנשמות דאדם הראשון, שהוא מבחי' עצמיות כח החכמה שבעצמיות כח המאציל כנ"ל. והן בחי' המוחין פנימיים שנמשכים לזו"נ בשביל זיווג להוליד נשמות, והוא עיקר ענין ראש השנה שבו נברא אדם הראשון כנ"ל וד"ל.

אמנם כל המשכה עבור חיות העולמות היא רק המשכה חיצונית לפי ערך המידות. אבל המשכה עבור התחדשות נשמת האדם, להוליד בדומה לעצם, היא דווקא מבחינת פנימיות המוחין ומקורם ושורשם. וזה עיקר ענין ראש השנה שבו נברא האדם, משא"כ העולם שנברא בכ"ה באלול.

ביאור

ענין תקיעת שופר

התעוררות התענוג במלוכה בראש השנה

ואחר ב' הקדמות הנ"ל, יובן שרש ענין תקיעת שופר, שהוא בחי' קול פשוט דוקא היוצא מהבל הלב כידוע. בהיות ידוע דעיקר מקור העולמות הוא מדת מלכותו ית' כמו שכתוב מלכותך מלכות כל עולמים, ובראש השנה שהוא זמן חידוש העולם, זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון, צריך לחדש לבחי' מדת המלכות ממקורו הראשון, והוא מבחי' עולם התענוג העליון מקור החכמה. כמו על דרך משל הנ"ל בכח המשכיל, שמשפיע שכל או שמתהווה טיפה במוח, שהוא רק ע"י בחי' התעוררות כח התענוג שבעצם הנפש בכח המשכיל, והוא שורשה בבחי' הלחלוחית כו' כמ"ש במ"א. וכך גם בבחי' התחדשות מדת המלוכה, דהיינו ע"י שיהי' רצון ותענוג במדה זו, צריך להמשיך תענוג זה ממקורו, שהוא בחי' עצמיות כח התענוג העליון שבעצמיות המאציל, שממנו מקור לחכמה שנקראת ראשית, כידוע.

בראש השנה מתחדשת מלכותו של הקב"ה בעולם, וחידוש המלכות הוא ע"י המשכה משרשו ומקורו הראשון. כמו המשכת השכלה או טיפה שנמשכת בזכות התעוררות התענוג במקור החכמה. כך המשכת הרצון למלוכה הוא על ידי התעוררות הרצון והתענוג בעצמיות כל התענוג שבעצמיות המאציל ב"ה. שהוא מקור החכמה שממנה נמשך למידות, ומהם למחשבה וכו'.

באמת הנבראים אינם נפרדים

והנה הטעם שצריך לעזור ולהמשיך מדת המלכות שיהי' לו בה תענוג, הענין ידוע להיות על דרך משל באדם, שאינו מתענג ממה שהאברים בטילים ונשמעים לרצונו, מאחר שהן מבחי' עצמותו. מה שאין כן בזולתו הנפרד יתענג מביטול זה, וכן המלך עיקר התענוג במלכותו, הוא מביטול עבדיו הנפרדים כו'. אך הנה במלכותא דרקייע אינו כן, שאם הי' בחי' פירוד הנבראים בעלי גבול ענין פירוד אמיתי, דהיינו שהי' עיקר התהוותן מעצמן ולא מבחי' אור האלקי, כמו העבדים שהן מהות דבר, מתחלה, בפני עצמם, רק שבטילים

אל אדוניהם, אז היה שייך לומר בחי' התענוג במדות המלוכה להיות מלך על עם נפרדים. אבל באמת הרי ממך הכל כתיב, כי מאמיתית המצאו נמצאו כו', ונקרא עילת העילות, רק מה שהן בבחי' יש נפרד הוא ע"י בחי' הצמצום, שצמצם אור עצמותו כדי שיהי' בחי' יש ודבר כו' כידוע. אם כן אין זה בחי' פירוד אמיתי לגבי העצמות, ואין התענוג במלוכה עליהם כל כך.

בדרך כלל, רצון ותענוג למלוכה מתעורר כתוצאה מהתבטלותם של הממליכים, שלמרות שהם בעלי ישות ומציאות לעצמם, בכל זאת הם בטלים אל המלך. אמנם במלכותו של הקב"ה, אין הנבראים נפרדים ממנו באמת, ואם כן אין חידוש בהתבטלותם.

התעוררות התענוג בקיום העולמות - בעצמותו דוקא

ועל כן צריך המשכה במלוכה זו מבחי' התענוג העליון שברצונו הפשוט בעצמות המאציל, משם נמשך בראשית הגילוי שהוא החכמה, ומן החכמה נמשך למדות והוא בחי' המשכת המוחין לזו"נ בשביל בנין העולמות כנ"ל.

ולכן יש צורך בהתעוררות עצמית ופנימית אצל המלך, להתענג ולרצות במלוכה על העולם. וזוהי העבודה בראש השנה לעורר את הרצון והתענוג בשורשו.

התעוררות התענוג בהולדות הנשמות - בעצמותו דוקא

וכמו כן יובן ענין המשכת התענוג הפנימי יותר, מפנימיות ועצמות המאציל לפנימיית אבא הנקראת טיפת אבא, בשביל היחוד לתולדות אדם הראשון כנ"ל וד"ל.

כשם שזה בהתעוררות הרצון למלוכה על העולם, כך גם בהתעוררות התענוג בהולדת הנשמות, המתחדשות מידי ראש השנה, שנמשכות ממקום פנימי ועמוק יותר כמו המשכת הטיפה מפנימיות אבא (החכמה), כפי שהתבאר לעיל.

תקיעת שופר - קול פשוט

המשכת התענוג במלכות - דיבור

והנה כדי לעורר לבחי' התענוג הפשוט שבעצמות, אין די לעוררו בדיבור אלא רק בבחי' קול פשוט דוקא. והטעם הוא כי הדיבור הוא בחי' ההתפשטות

לזולתו, ומבואר למעלה. שאין במלכות בחי' התענוג וצריך להמשיך בו תענוג. ומאחר שכל עיקר ענין ההמשכה הוא רק שיהיה תענוג בדבור שהוא המלכות, כמו שכתוב דבר מלך כו', אם כן איך יכולים לעורר בדיבור מאחר שהוא עצמו צריך המשכות תענוג כו' וד"ל.

המלכות היא בחינת הדבור, כי "בדבר מלך שלטון", על ידי הדבור משפיעים על הזולת. על מנת לעורר תענוג ורצון במלכות, אי אפשר לעורר זאת ע"י הדיבור עצמו, אלא צריך המשכה ממקום נעלה יותר מהדיבור שימשיך תענוג בדיבור.

סדר השתלשלות התענוג במלאכה

ויובן זה עוד בתוספת ביאור, וגם להבין למה בקול פשוט דוקא, הנה יש להקדים משל אחד, והוא כמו אדם שעושה מלאכה מצד איזה תענוג ורצון שיש לו בה, והנה ודאי שצריך להשכיל בשכל וטעם גם כן למה יעשה כך, ובודאי יש לו פנימית כוונה בה. ואחר שהשכיל ומכוין בה נמשך שכל וכוונה זו למדות שבלב שלבו יתפעל לעשות, והמדות מתלבשים בכח העשיה הגשמית. ונמצא כח התענוג משפיע תענוג במלאכה זו לכח השכל, וכח השכל משפיע שכל ופנימיות כונה למדות, והמדות הן המשפיעים לעשיה ומלובשים זה בזה התענוג בשכל והשכל במדות והמדות במעשה.

על דרך משל מאדם שעושה מלאכה, היות שיש לו רגש הגורם לו לעשותה ובתוך רגש זה מלובשת ההשכלה שהיא הטעם והסיבה לרגש וההשכלה נובעת מהתענוג הפנימי המלובש בה.

התעוררות מהודי' של תענוג במלאכה

אך אם הוא עיף ורפה ידים במלאכתו, צריך לעורר מחדש לכח התענוג שישפיע תענוג לראשית ההשכלה ופנימיות הכוונה שיש לו באותה המלאכה, והשכלה זו נמשכת למדות ומן המדות למעשה המלאכה, ואם לאו היה בטל ממלאכתו מחמת רפיון ידים וכיוצא. והנה ודאי אי אפשר לומר שהחיצוניות דעשיות המלאכה או חיצוניות המדות שבמעשה המלאכה יעוררו לכח התענוג מחדש, וגם אפילו פנימיות השכל והכוונה שבמלאכה, אי אפשר שיעורר לכח התענוג להיות בה השפעת תענוג, מאחר שהשכל והכוונה עצמן צריכים להמשכת והשפעת התענוג. ואם לאו לא היה בפנימיות כוונה והשכלה, כי

השפעת התענוג הוא הממשיך הכוונה כו'. ומכל שכן המדות והמעשה שאין ביכולתם לעורר לכח התענוג, אלא צריך שיעורר לתענוג דוקא ממהות הנפש עצמו, שכח התענוג נמשך משם להיותו מקור כח התענוג. על כן משם דוקא יוכל להיות התעוררות לכח התענוג שישפיע תענוג לשכל ומשכל למדות. וכמו השפעות תענוג להמשיך שכל או טיפה מכח המשכיל, שצריך שיעוררו לעצמות כח התענוג ולא מבחי' גילוי לבד, מאחר שהגילוי תענוג עצמו צריך למקורו כו'.

אבל אם הסתלק ממנו הרצון והחשק במלאכה זו. הנה בשביל לעורר מחדש רצון ותענוג זה אי אפשר להתסתפק במעשה או דיבור ואפילו לא במידות או מוחין כי מכל אלה הסתלק התענוג וצריך להמשיך בהם תענוג מחדש. אלא צריך לעורר את התענוג העצמי של האדם וממילא זה ימשך לכל הדרגות שלמטה ממנו.

התעוררות מהודעת מהעצם ולא מהגילויים

וכמו כן לעורר מחדש מוחין דאבא שיומשך במדות כו' צריך גם כן לעורר מבחי' עצמות דאור אבא ולא מבחי' גילוי לבד מטעם הנ"ל וד"ל.

על דרך זה בהמשכה מהמוחין למדות בשביל יחוד זו"ן להתחדשות הנשמות. צריך לעורר מעצם בחי' החכמה ולא רק מהגילויים.

המושכת התענוג בהתחדשות העולמות

ועל פי משל זה יובן למשכיל למעלה בטעם תקיעת שופר בקול פשוט ולא בדבור, כי הנה בחי' ההמשכה לבריאות העולמות מאין ליש נקרא בשם מלאכה, כמו שכתוב וישבות מכל מלאכתו, שהוא כמו בחי' עשיה גשמית, כמו שכתוב ששת ימים עשה כו', ובמעשה מלובשים המדות דאצילות שנק' ו' ימי המעשה, ובמדות דאצילות מלובשים חכמה ובינה כמו השכל והכוונה פנימית שבמלאכה שנמשך למדות כנ"ל במשל, ובחכמה מלובש הארת והשפעת התענוג הפשוט שבעצמות המאציל כשעלה ברצונו הפשוט להאציל ולברא כו', וכל שעה היה מרפה ידיו מלעשות בריאת עולמות אם לא שמעוררים מחדש לכח התענוג הפשוט שבעצמות שימשיך תענוג פרטי לחכמה ומחכמה למדות ומעשה כנ"ל במשל.

על פי משל זה יובן מדוע את הרצון למלוכה אי אפשר לעורר בדיבור, אלא רק באמצעות תקיעת שופר - קול פשוט. והענין הוא שבמעשה הבריאה מלובשות המדות דאצי' ובתוכן המוחין, ובתוך המוחין מלובש התענוג הפנימי והעצמי בבריאת העולמות. ועל מנת שלא יהיה רפיון ידיים בבריאת והתחדשות העולמות יש לעורר כל הזמן את התענוג הפנימי.

קול פשוט מעורר עצמות התענוג

והנה אי אפשר לעורר לעצמות כח התענוג ע"י העלאת החכמה, ומכל שכן שאין המדות והדבור והמעשה יכולים לעוררו, מאחר שהן עצמן צריכים לקבל השפעת התענוג. אלא צריך לעוררו מבחי' עצמיות המאציל, שממנו מאיר כח התענוג הפשוט, שישפיע תענוג פרטי לכח השכל והחכמה שנקרא פנימית אבא, ומפנימית אבא דאצילות נמשך למדות ודבור ומעשה כנ"ל. ועל כן אי אפשר לעורר בדיבור וגם לא בשכל ומדות רק בבחי' קול פשוט היוצא מהבל הלב שהקול הפשוט הזה הוא מבחי' עצמיות דמשפיע, ויש בו גם כן מבחי' מקור דמקבל, והוא אות הברת הא' שהוא ראשון לכ"ב אותיות המחשבה והדבור כנ"ל בהקדמה א'. על כן ע"י תקיעה בקול פשוט זה, יכול לעורר מן עצמיות המשפיע אל המקבל דוקא, דהיינו מבחי' עצמיות כח התענוג להשפיע תענוג לשכל, וכן מעצמיות כח השכל שנקרא טיפת אבא במדות כו', וכמו כן יכול לעורר מעצמיות לעצמיות, דהיינו מעצמות המאציל לעורר לעצמות התענוג, ועצמות התענוג מעורר לעצמות כח השכל שישפיע כו', וכל זה מפני שקול הפשוט מעורר לבחי' העצמיות, והוא בחי' ממוצע כנ"ל וד"ל.

כפי שהתבאר בהקדמה הראשונה, על מנת לעורר השפעה יש צורך ב"ממוצע" הקשור עם עצם המשפיע והוא גם שורש ומקור המקבל, וכאשר הוא מעורר את עצמיות המשפיע זה מגיע עד למקור ושורש הכל כי "עצמיות" מעוררת "עצמיות". ולכן ע"י תקיעת שופר שהוא "קול פשוט" דוקא מעוררים את את עצם כח התענוג להשפיע לשכל. ואת עצם השכל להשפיע למידות וכו'.

ז. באוה"ת קרח א'תתנו: "כי יש ה' חסדים וה' גבורות והם כנגד ה' אצבעות של יד ימין וה' אצבעות של יד שמאל. ובמא"א אות ה' סעיף יו"ד כ': ה' חסדים - כתר, חכמה, חסד, ת"ת, נצח, ה' גבורות - בינה, גבורה, הוד, יסוד, מל'. וע"ש אות ה' סכ"ו בענין ימין ושמאל וע' פרדס ערך חמשה ושער א' בתחלתו בענין ע"ס במספר עשר".

קיום העולמות בחיצוניות ובפנימיות

מדוע העולמות לא מתבטלים

אך הנה יש להבין עוד ענין אחד, והוא להיות שראש השנה הוא ראשית התחלות התהוות מקור למוחין דנוקבא, שהוא מקור כל התהוות העולמות מאין לישי כידוע, ואם כן הרי היה מההכרח שיחזור כל היות העולמות למקורן הראשון על פי משל הנ"ל.

כשמתחילה שנה חדשה מסתלק הרצון והתענוג של הקב"ה ויש צורך לעוררם מחדש ע"י תקיעת שופר. אם כן נשאלת השאלה: מהיכן יש קיום לעולמות לפני שתוקעים בשופר?

רק הפנימיות מוסיקה

אך הענין הוא דכל המשכות הנעשים ע"י השופר, גם בשביל השפעה לעולמות, הרי הוא רק בבחי' פנימיות האצילות להמשיך מוחין חדשים לזו"ג. אבל בחיצוניות דזו"ג שמהם מקבלים כל העולמות, אין בזה שינוי כלל, ואין השינוי רק בבחי' פנימית המוחין והאורות דזו"ג. שע"י המשכות מוחים חדשים מאירות יותר בבחי' הפנימיות, ואם לאו אינם מאירים רק בהעלם גדול.

התשובה לכך היא: יש השפעה פנימית והשפעה חיצונית. ההתעוררות היא להמשיך "מוחין" שהם השפעה פנימית. אבל ההשפעה החיצונית נשאת כל הזמן. אמנם כשאין השפעה פנימית. גם ההשפעה החיצונית היא בחלישות ובהעלם גדול.

משל מאדם הישן

ויובן זה על דרך משל השינה שהוא הסתלקות המוחין, ולא נשאר מהמוחין רק בחי' רשימו ובהעלם גדול, ועיקר המוחין הם בבחי' מקיף עליו שהרי ישיב לשואלו קצת מעין השכל. והחיות בו בשלימות, להרגיש כל כאב. ואמנם גם בחיות שבלב אינו מאיר רק בחי' קיסטא דחיותא בדפיקו דלבא, ובדפק שביד רק מבחי' אחוריים וחיצוניות החיות שבלב, וגם מן המוחין רק רשימו בהעלם גדול. אבל עם כל זה חיצונית חיות האיברים המה בלי שינוי, רק בבחי' פנימיות המוחין ופנימיות החיות שבלב אין ההארה רק בהעלם גדול כו'.

על דרך משל, מאדם הישן שהמוחין מסתלקים ממנו בשעת השינה, ומה שנשאר זה רק רשימו ועיקר המוחין בבחינת מקיף שלכן אם ישאלוהו משהו יענה בצורה מבולבלת. וגם חיות הלב נמצאת באופן של מקיף ורק מעט חיות נשארת בפועל. ולמרות זאת מבחינה חיצונית כל האיברים נשארים חיים וקיימים.

הנמשל בזמן השינה למעלה

וכך יובן למעלה בבחי' השפעות העולמות, שאינו רק מבחי' אחוריים וחיצוניות המדות והמוחין דאצילות, כידוע שאין בזה שינוי גם שהוא בבחי' שינה שהוא בחי' דורמיטא הסתלקות המוחין, יכול להיות ההשפעה לעולמות מבחי' החיצוניות ואחוריים שנשאר בהעלם, ואין השנוי רק בבחי' פנימיות המוחין והמדות שמאירים בבחי' פנימיות יותר. ואמנם בחי' הפנימיות מאיר לבחי' החיצוניות, שע"י הארת הפנימית יומשך תוספת עוז וכח לחיצוניות, ואם לאו יחלש כח החיצוניות. והיינו ענין משל הנ"ל דאם אין ההשפעה מבחי' התענוג לשכל ומשכל למדות ומעשה, יוכל לחיות רפיון בעשיה גשמיית כנ"ל וד"ל. ומעתה מתורץ הקושיא הנ"ל איך לא יוחזר היות העולמות למקורן בראש השנה, שיעקר המשכות המוחין לזו"נ הוא בבחי' הפנימיות של המוחין דזו"נ, ויוכל להיות השפעות העולמות מבחי' החיצוניות שלהם בלבד. רק שבחי' המשכות המוחין בבחי' הפנימיות, מועיל לחדש כח המשכת החיצוניות, כמוזבן על פי משל הנ"ל וד"ל.

והנמשל למעלה שבתחילת ראש השנה, יש זמן "דורמיטא" - שינה למעלה כביכול. כי יש הסתלקות החיות הפנימית והתענוג בעולמות ונשאר רק החיות החיצוניות. ולכן העולם קיים אבל ללא חיות פנימית. אם לא יעוררו את החיות הפנימית, ע"י תקיעת שופר, יוכל להיות חלישות גם בחיות החיצוניות. ודוקא המשכת פנימיות המוחין למדות מחדשת גם את החיות החיצוניות שלא יהיה חבה חלישות.

ביאור ענין ה"נסירה"

נסירת הז"א מנוקבא

וזהו ענין הנסירה בראש השנה בשביל בנין הנוקבא ליקח אחד מצלעותיו דז"א, כמו שכתוב ויפל תרדמה על האדם כו' ויקח כו' שהוא בחי' שינה הסתלקות המוחים כו' כדי לבנות בנין הנוקבא בפרצוף בפני עצמו שהוא עיקר הנסירה

להמשיך חסדים להמתיק הגבורות. וזוה ננסר פּרצוף הנוקבא ונתחלק להיות פּרצוף בפני עצמו, מה שאין כן קודם הנסירה ע"י המתקת הגבורות בחסדים, הרי היה כותל אחד לשניהם כמו שכתוב בפרי עץ חיים. וביאור הדברים בדרך קצרה, הנה ענין כותל אחד לשניהם, היינו שבחי' הגבורות של המשפיע והמקבל אחד הם.

בראש השנה מתרחשת "הנסירה"^ח דהיינו החיתוך וההפרדה בין המשפיע למקבל, כמו שבראש השנה הראשון האדם וחוה נבראו מחוברים זה לזה והיה "כותל אחד לשניהם"^ט ועל מנת שתהיה השפעה היה צורך לנסר ולהפריד אותם זה מזה. המשמעות הפנימית של "כותל אחד לשניהם", שהגבורות של שניהם היו דבר אחד, היינו שמרוב צמצומים המשפיע והמקבל הם ברמה אחת.

טבע הגבורות לעלות למעלה

יש להקדים תחלה ענין הידוע בשרש מהות בנין המלכות, שהוא מבחי' הגבורות^י בחי' אור חוזר לקדמותו, כמשל האש שטבעו לעלות ולהסתלק למעלה, כך בחי' אור וחיות אלקות הנמשך להיות בעל גבול, טבע מהות האור והחיות הזה לעלות ולצאת מירידתו למטה, להתכלל למעלה באצילות במקור חוצבו, ונקרא בזהר נהורא תכלא כמו אור הנאחז בפתילה שעולה ומסתלק, והיינו בחי' אור חוזר דמלכות. וכך הוא גם כן בחי' התגלות אורות דמדות דאצילות, שהן גם כן בטבע דאור חוזר לעצמותו, כי ענין ההתגלות

ח. ראה זהר חדש בלק דף סח ע

ט. בסה"מ ע"ר ע' נא: "והנה קודם הנסירה הי' בחי' כותל א' לשניהם. וביאור דבר זה יובן עד"מ מהשפעת השכל שהרב משפיע להתלמיד הנה ודאי כאשר ישפיע להתלמיד איזה שכל וסברא הגם שיסבירוהו לו היטב עד שיבין אותה התלמיד היטב כמו שמבינה הרב בעצמו, עכ"ז יש הפרש גדול בין הרב להתלמיד באותה הבנת הסברא והשכל. כי כח שכלו של הרב גדול מאד.. אבל כאשר הרב מלביש את השכל בלבושים זרים, כמו במשלים גשמיים במילי דעלמא וכיוצא, הנה אז הרב והתלמיד שוין בהשגת אותו השכל כי הרי בהשגת מילי דעלמא גם התלמיד משיג בשוה כמו הרב. וכמו עד"מ זה שהאש שורף והמים מכבין יודע הרב והתלמיד בשוה ממש"

י. ע"פ הביאור הנ"ל.

יא. שם ע' נו "דהנה המשפיע בחי' ז"א ה"ה בחי' גילוי ואור בעצם שז"ע מה שהוא בחי' חסדים והוא בכלל בחי' עולם הא"ס כו'. והמקבל הוא בחי' מל' וההיא מהגבורות היינו בחי' העלם והסתר האור כו'. וכאשר כותל א' לשניהם היינו בהמשכה ובחי' יחוד חיצוני שזוה שנקצב בסוד שורש כו' אין יתרון לבחי' ז"א על בחי' המל' היינו שאין נראה ונגלה בחי' גילוי האור כו' להיות שזוה מה שז"א מתצמצם ומתעלם להשפיע רק בבחי' אחוריים כו' ושניהם בבחי' הקטנות כו', ר"ל שהשכל הוא בבחי' העלם שלא יש גילוי אור כו'. דעל אור הז"א שמאיר בבחי' קטנות וצמצום רק לפ"ע המל' לבד, בחי' ההעלם דמל' מעלים ומסתיר עליו עד שאינו מאיר גילוי אור בעולמות כו' אבל כאשר נמשך תוס' אור מבחי' עצמות אוא"ס זהו"ע בחי' יחוד פנימי דאו"ס כו' זי ניכר מעלת הז"א אמנם כאן נאמר שגם הז"א הוא בחינת גבורות והיינו מצד התכונה של האור לרצות ולהיכלל בשורשו.

של המדה כמו האהבה בהבל היוצא מן הלב, חוזר ההבל אל עצם המדה שבלב כמו שהבל הפה שבדבור חוזר למקורו כו'. ונמצא מובן על כל פנים, שהמשפיע שהן בחי' המדות דז"א, הוא בבחי' הגבורות, וגם המלכות מקור כל המקבלים הוא בבחי' הגבורה הכל בבחי' אור חוזר. והיינו ענין כותל אחד לשניהן בבחי' הגבורה דאור חוזר.

כל אור וחיות אלוקית שיורד ונמשך למטה, הוא בעצם מתרחק משורשו ומקורו, וטבעו לרצות תמיד לחזור לשורשו ומקורו - "אור חוזר". דבר זה הוא בחינת "גבורות" שלא רוצה להמשך למטה אלא להסתלק ולחזור למעלה. ענין זה ישנו הן במשפיע - ז"א, והן במקבל - מלכות. ולכן אמרו שיש להם כותל אחד היינו שלשניהם יש אותה מידה של גבורות ורצון לחזור למקורן ושורשן.

המותקת הגבורות שימשכו למטה

וצריך להיות בחי' המשכות חסדים בז"א כדי להמתיק לבחי' הגבורות דנוקבא, ולהיות גם כן בבחי' המשכת חסדים למטה, משום שעיקר השפעות העולמות הוא בבחי' החסד, כמו שכתוב כי אמרתי עולם חסד יבנה, כדי להחיות רוח שפלים דבי"ע, צריך להיות ע"י בחי' חסדים, שנמשל למים, שיורדים מגבוה לנמוך כידוע. וזהו ענין הנסירה בבחי' המתקות הגבורות דנוקבא, שתהיה פרוץ מחסדים בפני עצמה ולא תוכלל בגבורות דז"א, שהוא היפך עיקר ומקור ענין ההשתלשלות מעצמיות המאציל כי חפץ חסד הוא, לפי שנתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים ע"י תורה ומצוות כידוע, וכמ"ש במ"א בענין הסבי עיניך כו' שהם הרהיבוני כו' וד"ל.

למרות שטבע האור לרצות לעלות למעלה. הקב"ה רוצה שתהי' המשכה למטה "נתאווה הקב"ה כו' דירה בתחתונים". ועל מנת שימשך האור לעולמות בי"ע, צריך להמתיק את הגבורות בחסדים, ולכן יש את הנסירה, כדי שהנוקבא - המלכות, תפרד מהז"א שיש בו את מידת הגבורות ורוצה לחזור לשורשו, והיא תהי' מציאות בפני עצמה שעיקרה חסדים ואז תוכל לקבל מהז"א ולהמשיך את האורות דז"א לעולמות.

המתקת הגבורות על ידי תקיעת שופר

שברים תרועה שברים וממתקים את הגבורות

והנה זהו גם כן שרש ענין תקיעת שופר שהוא גנוחי גנח כו' בשברים ותרועה כו', לשבר ולמתוק בחי' הגבורות דז"א שהוא בחי' יצחק שהוא בחי' פחד ויראה, בבחי' ההסתלקות למעלה ולא לירד ולימשך למטה כלל. ועיקר ההמתקה דגבורות יצחק הוא ע"י יעקב אשר פדה את אברהם, דהיינו שע"י התעוררות רחמים רבים, מדתו של יעקב, פודה וממשיך למקור החסדים דאברהם. והוא בחי' חפץ חסד שבעצמות המאציל, שיומשך למטה בחי' גילוי אור אין סוף, ויהיה לו דירה בתחתונים ע"י תורה ומצוות עד למטה מטה דוקא, גם בבחי' החושך וההסתר דנוגה דעשיה. והוא מה שאמרו דנתאווה הקב"ה כו' דהיינו שנמשך בחי' תענוג מבחי' עצמיות המאציל בהמשכת גילוי אור אין סוף למטה דוקא. וזהו עיקר ענין התקיעה באופן סדרן, כמו שכתוב בזהר דיעקב ואברהם אחידים ביצחק כו' להמתיק הגבורות שבו כו' וד"ל.

בתקיעת שופר יש "שברים ותרועה" שעניינם שבירה, לשבור את הגבורות ולהמתיקם בחסדים. דבר זה נרמז בפסוק "ליעקב אשר פדה את אברהם". אברהם הוא בחי' חסד, אבל אחריו מגיע יצחק שעניינו גבורות שעניינם הסתלקות הרצון מלהשפיע, והמתקת הגבורות היא ע"י יעקב שענינו רחמים רבים, שהם הממשיכים מחדש את מידת החסד דאברהם. כי כאשר יש הסתלקות הרצון להשפיע צריך לחזור ולעורר ממקור ושורש התענוג (כנ"ל במשל מהעוסק במלאכה), והתעוררות זו היא ע"י רחמים רבים.

מדיע דוקא דרך הגבורות

אך עדיין יש להבין למה צריך להמתיק הגבורה דיצחק דוקא, בחסדים, ולמה לא נמשך בחי' החסדים עצמם ממקורם כו'. אמנם הענין הוא דדוקא בחי' גבורות דיצחק צריך להמתיק בחסדים, שאז הן יותר טובים לעולמות מבחי' כח החסדים עצמם

לאור האמור נשאלת השאלה מדוע צריך שהחסדים ימשכו דוקא דרך הגבורות "המתקת הגבורות", ולא נמשכים חסדים בפני עצמם בלי שייכות לגבורות?

גבורות נמוותקות משפיעות בתגבורת

לפי שיעקר ההשפעה ברבוי אור וחיות ביותר אינו אלא ע"י בחי' הגבורות דוקא, לפי שיש בהם תגבורת אור וחיות בכח עצום, יותר מכח החסדים. וראי' מדם הוא הנפש שהוא בבחי' הגבורות והוא עיקר המחיה לאדם כו'. וכן כל השפעות ברבוי גדול, הוא ע"י הגבורות כמו הגשמים שיורדים בגבורה, ובני חיי ומזוני במזליא תליא, בבחי' גבורות ולא בזכותא היכל החסד, כמו שאמרו שולחן בצפון וכמ"ש במ"א כו'. והטעם ידוע לפי שהחסדים שרשם בחכמה שהוא בבחי' הקרירות, והגבורות שרשם מבינה מבחי' החמימות, ורבוי האור והחיות בתגבורת, כי כל חום מוליד ומרבה כמו כשאינו יורה כחץ בגבורת החמימות אינו מוליד כו' וכמ"ש במ"א וד"ל.

התשובה על כך: אמנם עניים הגבורות הוא לצמצם אבל כאשר החסדים ממתיקים את הגבורות, ונמשכים באמצעות הגבורות זה יוצר "תגבורת", כידוע שדוקא כאשר יש מעצור ומתגברים עליו ההשפעה היא ביותר. כדוגמת גשם שנקרא "גבורות גשמים" כי הגבורה מצד השמאל שעניינו חמימות וחמימות יוצרת ריבוי השפעה².

דוקא ביצחק י"ש רי"ו

וזהו וארבה את זרעו, ארבה בגימטריא יצחק, שהוא בבחי' הגבורות, על כן אמר כי ביצחק יקרא לך זרע כו'. אך מצד אחר אין בחינות הגבורה טובים, לפי שהן בבחי' הסתלקות והתכללות למעלה כטבע רשפי אש כנ"ל, וצריך להמשיכן למטה ע"י כח החסדים שממתיק אותן, והיינו ע"י בחי' יעקב שממתיק ליצחק בבחי' החסדים דאברהם, כדי שיהיו נמשכים בחי' גבורה דיצחק למטה. ואז כחן רב יותר מכח החסדים להשפיע ולהחיות בתגבורת אור ושפע בלי גבול כנ"ל וד"ל. וזהו טעם ענין הנסירה, גם כן להמתיק לבחי' גבורות דז"א דוקא בחסדים, שאז ירד האור וכח להיות גם בחי' המלכות פרוץ בפני עצמה בחסדים כו' וד"ל.

יב. מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קפג: "והענין הוא דש' אלקי' מלא גבורות עד שגבו' קשות דנובה נאחזים ומתקשרים בגופא דז"א כו' וצריכים מיתוק. והוא ע"י הנסירה להפרידם דהיינו להפריד בין החסדים להגבורות כי מפני תערובות החסדים עם הגבורות נעשו גם החסדים גבורות כו' וכשנתפרדו הגבורות ישארו בחי' החסדים וממותקים גם מבחי' הגבורות כו'. עד"מ יין התוסס בפני השמרים המבלבלים וטורדים ונעשה כל היין רע לשתייה אך בגמר התסיסה יפלו השמרים למטה והיין הצלול למעלה ונעשה יותר טוב ומתוק מכמו שהי' בלתי שמרים כו' וד"ל. ועד"ז יובן למעלה שלאחר הנסירה שנפרדו הגבורות בפ"ע וגבורות הקשות נפלו ונתפרדו לגמרי למטה מטה כו' אזי נשארו רק חסדים הטובים למעלה והיינו ויסגור כשר תחתינה כו"

לכן דוקא על יצחק נאמר "וארבה את זרעו", ארבה בגי' יצחק, ודוקא ביצחק יקרא לך - לאברהם - זרע. שריבוי השפעת החסד היא דוקא בהמתקת הגבורות, ועל דרך זה הנסירה בשביל ריבוי התגבורת שע"י המתקת הדינים.

הברכות הכי נעלות מ'צחק דוקא

וזהו שאנו מוצאים שעיקר ומקור כל הברכות לעולם המשיך יצחק דוקא, ולא מצינו ענין ברכות כאלה לא לאברהם ולא ליעקב. והגם שיעקב בירך לבניו לא ברכם בברכות כאלה מטל השמים ומשמני הארץ, רק שהגיד להם העתיד לבא על זרעם באחרית הימים, רק משה ברכם אך לא כיצחק, לפי שממנו דוקא מקור הברכות כשנמשך למטה מטעם הנ"ל וד"ל.

מסיבה זו, דוקא יצחק ברך ברכות מיוחדות שלא ברכו אברהם ויעקב כי ריבוי הברכות הוא דוקא מהמתקת הגבורות.

הברכות לעשיו דרך יעקב בכדי לזרז ב"את המשיח

ומה שלא רצה יצחק לברך את יעקב אלא לעשו, הענין הוא לפי שבחי' גבורה דעשו הן בפסולת הגבורה דיצחק, ולפי דעת יצחק לא היו מתבררים עתה, אם לא ע"י הברכות. וזה שכתוב כי ציד בפיו, נשמות הגרים רבי מאיר ורבי עקיבא כו'. ויעקב שלבש בגדי עשו המשיך הברכה שיבוררו הניצוצים בעשיה עתה, ולא יתארך זמן בירורים כל כך, ויבא משיח במהרה בימינו אמן וד"ל.

ולכן רצה יצחק לברך את עשיו, כדי שע"י השפעה זו יבוררו הניצוצות שנפלו אצל עשיו. ויצחק חשב שאם לא ימשיך לשם ברכות, לא יוכלו הניצוצים להתברר. אך יעקב רצה שהברכות הללו יגיעו אליו והוא יברר את הניצוצות שבעשיו וזה יקצר את עבודת הביורים שלא תמשך זמן ארוך מיי ונזכה בקרוב ממש לקבל פני משיח צדקינו.

בשער התקיעות
בסידור, במאמר
" להבין ענין תקיעת
שופר" – עליו נכתב
בסוגריים שהוא על פי
כוונת הבעל שם טוב
ז"ל, ואשר את אותו
מאמר ציווה הרבי
[הרי"צ] שבעל
התוקע ילמד לפני
התקיעות, ולא יסמוך
על כך שלמד את
המאמר אתמול, אלא
ילמד אותו בבוקר
דווקא, כאשר מגיע
הזמן של תקיעת
שופר...

שיחות קודש תשב"ד,
שיחת שבת פרשת
האזינו סעיף ו')

לזכות
כ"ק אדמו"ר שליט"א
מלך המשיח
מהרה יגלה אבי"ר

